

ANNE-OĞUL İLİŞKİLERİNİN SUÇ EĞİLİMİNE ETKİSİ: ÇOCUK SUÇLULUĞU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME THE EFFECT OF MOTHER-SON RELATIONSHIP ON CRIMINAL TENDENCY: AN ASSESSMENT OF JUVENILE DELINQUENCY

Ahu Karabal¹

ÖZ

Bu çalışma, anneler ve oğulları arasındaki ilişkinin, suç işleme eğilimlerine olan etkisini incelemektedir. Annelik, kadınlara atfedilebilen, kadının kutsallık algısını ve onun toplumdaki statüsünü belirleyen bir değerdir. Bu bağlamda, çoğu toplumda özellikle anneliğin kutsallığına yönelik algının, normları ve beklentileri artırdığı iddia edilmektedir. Bu iddialar, anneliği dünyanın en zor vazifelerinden biri haline getirebilir.

Ebeveynlerin, çocuklarına olan davranışlarının, onların kişiliklerini şekillendirmede önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Özellikle annelerin oğullarıyla kurdukları duygusal bağ, disiplin yöntemleri ve sosyal normlara uygunluk konusundaki tutumları, oğulların suç işleme oranlarını doğrudan etkileyebilir. Annelerin çocuklar üzerindeki rolü ve bu rolün suç işleme eğilimleri üzerindeki etkisi literatürdeki araştırmalara dayanarak incelenecektir. Söz konusu inceleme, annelerin çocuk yetiştirme tarzlarının ve annelik rollerinin, oğulların gelecekteki davranışlarını nasıl şekillendirdiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, “İyi anne-kötü anne” rol modelinin nasıl belirleneceği sorusu önemli bir yer tutmaktadır. İleride suç makinesi haline gelen çocuklar mevzubahis olduğunda; anneler, ahlaki failer mi olacak ya da ahlaki kahramanlar olarak mı görüleceklerdir?”

Anahtar Kelimeler: Anne, Oğul, Şiddet, Suç ve Mevzuat.

ABSTRACT

The study examines the impact of the relationship between mothers and their sons on sons' tendencies to commit crimes. Motherhood is a value attributed to women, determining the perception of sanctity and their status in society. In this context, it is claimed that the perception of the sanctity of motherhood, especially in many societies, increases norms and expectations. These claims can make motherhood one of the world's most challenging professions. It is known that parents' behavior towards their children plays a significant role in shaping their personalities. Specifically, the emotional bond mothers establish with their sons, their disciplinary methods and their attitudes towards conformity to social norms can directly affect their sons' crime rates. This evaluation aims to analyze the role of mothers in their children's lives and the effect of this role on tendencies to commit crimes. The investigation aims to reveal how mother's parenting styles and maternal roles shape their son's future behaviors. Based on the research in the literature, the question of how to determine the “good mother-bad mother” role model holds significant importance. When children who become future crime machines are considered, will mothers be seen as moral perpetrators or as moral heroes?

Keywords: Mother, son, violence, crime and legislation.

¹ Ege Üniversitesi, ahukarabal@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-2488-6603

Sorumlu yazar / Corresponding Author: Ahu Karabal, e-posta: ahukarabal@gmail.com,

Gönderilme / Submitted: 06.12.2024 **Kabul / Accepted:** 05.08.2025

1. GİRİŞ

Toplumlarda kadınların konumları ve rolleri tarih boyunca tartışma konusu olmuştur. Kadınların, geçmişten bugüne toplum içindeki yerlerinin ve rollerinin değişip değişmediği sıkça sorulanan bir konudur. Geçmişin ve günümüzün mukayese edilmesinde acaba, kadının yerinin değiştiği söylenebilecek midir? İfade edilenler, ütopyik-distopyik senaryolardan mı ibarettir? Yoksa sadece toplumsal pratiklerin bir ürünü müdür?" Mevcut senaryolarla birlikte; toplumlarda kadının, evlilik ve annelik için eşsiz kılınan bir figür olduğu ifade edilir. Bu bağlamda annelik, kadının toplumdaki statüsünü belirleyen ve kutsallık atfedilen bir değer olarak ortaya çıkar. Üstelik kadın, kutsallık algısına sükûnetle razıdır. Hâlihazırdaki araştırmalar, anne olmanın kadının kimliğini ya da öz benliğini etkilediği yönündedir.

Annelik, yalnızca biyolojik bir olgu olmaktan öte, toplumsal normlar ve beklentilerle şekillendirilen bir rol olarak görülmektedir. Bu durum, kadınların daha fazla mesuliyet ya da ağırlık altında ezilmesine ve ruhsal çöküntüye itilmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte modernleşme süreci, kadınların iş hayatına katılımını artırmış ve annelik rolünün kamusal bir boyut kazanmasına neden olmuştur. Ancak bu süreçte kadınlar hem iş hem de aile sorumluluklarıyla mücadele etmek zorunda kalmakta ve geleneksel annelik idealleriyle nasıl başa çıkacaklarını aramaktadırlar. (Fedakâr, 2014, s. 1-159; Akşit, Oktay, Demirsoy ve Şaylıgil, 2017, s.1-37;

Ergenliğin, kimlik arayışı açısından en önemli dönem olduğu bilinmektedir. Ergenler, dünyayı kendilerine göre açıklarlar. Bu dönemde gençler, değer yargısı ve normlarını ya benimserler ya da reddederler.

Gençlerin geleceklerini şekillendirme konusunda kaygıları ve birtakım senaryoları olabilir.

Okul ve çalışma hayatındaki başarı ya da başarısızlığın sonucunda meydana gelen işsizliğin ise gençler arasında yıpratıcı olduğu ifade edilmektedir. Özellikle kentleşmenin akabinde yaşamın yoğunluğu, ikamet değişikliği ve benzeri nedenlerden ötürü aidiyet duygusunun azaldığı, kimliklerin birey tercihlerine göre oluşturulduğu söylenebilir. Travis Hirschi'nin deyimiyile "Mesuliyetler ve suç duygularını ifade eden bağlar kırılanlaştığında ya da nötrleştğinde, suç davranışları kaçınılmaz olacaktır." (Coşar, 2005, s. 281-327).

Son yıllarda yapılan araştırmalar, erkek çocukların kız çocuklara nazaran daha fazla suça sürüklendiği ya da karıştığı yönündedir. Söz konusu durum, anne-oğul ilişkilerinin irdelenmesini zorunlu kılmaktadır (Eren ve Demiray, 2019, s. 132-161; Yüksel, 2024, s.70-110).

Anne-oğul arasındaki ilişkinin dinamikleri, her zaman olumlu sonuçlar doğurmayabilir. Bu yakın ve derin bağın karmaşıklığı, annelerin oğullarını büyütürken karşılaştıkları zorluklar ve oğulların bağımsızlık anlayışları ile daha da derinleşmektedir. Annelerin oğullarıyla kurdukları duygusal bağ, disiplin yöntemleri ve sosyal normlara uygunluk konusundaki tutumları, oğulların suç işleme oranlarını doğrudan etkileyebilir. Örneğin, ilgisiz bir annenin yetiştirdiği bir oğul, duygusal boşluğunu doldurmak; aşırı disiplinli bir annenin baskısı altında yetiştirilen ise otoriteye karşı isyan etmek için suç işleyebilir (Acar, Demir, Görmez ve Keser, 2015, s. 651-656).

Bu çalışma, anneler ve oğulları arasındaki ilişkinin, oğulların suç işleme eğilimlerine olan etkisini masaya yatırmakta, problemlerin, psiko-sosyal dinamiklerini araştırarak hukuki analiz yapmakta ve olası çözüm önerilerine işaret eden bir değerlendirme sunmaktadır. Makalede yer verilen teoriler, suçun çok boyutlu doğasına dair

zengin bir panorama sunmakta; her biri birey-toplum, doğa-kültür-akıl-duygu gibi düalitetleri merkeze alarak suçun oluş nedenlerini açıklamaya çalışmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Anne/Annelik ve Toplumsal İnşası

Anne, çocukları doğurma ve onların bakımlarını üstlenebilme yeteneğine sahip kadındır. Annelik ise “*Tanrıdan gelen misafiri ağırlama sanatıdır*” ve sıradan yaşamın pratiğinde, “*Kadın-sılığın olgunlaşmış halleri*” olarak da tanımlanabilir. Anne arketipi, Eski Türklerde Göktürk Yazıtlarında ifade edilen ve “ana” terimi ile ilişkilendirilen “dişinin sihirli otoritesi, aklın çok ötesinde, bilgelik ve ruhsal yücelik” anlamlarında da kullanılmaktadır (Fedakâr, 2014, s. 1-15; Akşit, Kuşku, Oktay, Demirsoy ve Şaylıgil, 2017, s. 1-37; Bahar, 2019, s.1-134; Yücebaş, 2019, s. 577-600).

Anneliğe atfedilen olgular, nesillerin devamlılığını, kuralları ve muteber sayılan değerleri içerir (Türkdoğan, 2013, s. 35-59). Bu bağlamda annelik, nesillerin idamesini sağlayan bedensel bir yazgıdır. Kimilerine göre ise söz konusu statü, kazanç dışında kayıplara yol açan, onu kendi benliğinden, kadınsılığından uzaklaştıran ve bedensel yazgısına hapseden bir konumdur (Uğurlu, 2013, s. 1-24; Burç, 2015, s. 1-15; Alparslan, 2020, s. 1-170).

Günümüzde, bilimsel literatürde popülerliğini yitirdiği düşünülse de kimlik, bireyin birey olmasından kaynaklanan, onun var oluşunu simgeleyen, rol, keşif, etkileşim yoluyla geliştirilen benlik olarak ifade edilir ve kamusal alanda temsil edilen rollerde karşılığını bulur. Söz konusu roller, milliyet, aile, toplumsal sınıf, mesleki eğitim gibi birçok şekilde kendisini gösterebilir. Kimlik bileşenleri ise zamanla değişiklik arz edebilir (Fedakâr, 2014, s.1-15; Talapatra ve

Snider, 2023, s.1-41; Keş, 2024, s. 88-101). Kimliğin gelişimi, kendimizi nasıl tanımladığımızdan ve kimliğimizi nasıl oluşturduğumuzdan bağımsız olarak hayati bir görevdir. Kimlik, özerk şekilde kararlar almamızı, dünyada gezinirken kendimizi yetkin hissetmemizi ve zorluklarla karşı karşıya kaldığımızda dayanıklılık göstermemizi sağlar (Talapatra ve Snider, 2023, s.1-41). Söz konusu bağlamda annelik inşalarının, toplumsal cinsiyet içerisindeki kimlikle ve yaşam tarzıyla ilgili olduğu söylenebilir. Bu durum evde, kamuda, evlilikte, gebelikte, eğitimde ve iş yaşamı gibi rollerde veya muhtelif seçimlerde kendisini gösterebilir (Işık, 2015, s.48-75). Ancak kadınların kimliğinin, annelik dışında oluşmadığı yönünde bir algı süreci söz konusudur. Platon’un bunu: “Kadın, yalnız doğurgan ve süt veren bir varlıktır.” şeklinde ifade etmesi, dünyada kadınların, öncelikli mesuliyetinin anne olmaları üzerine vurgu yapıldığının göstergesidir. Öte yandan, çocuk taşımanın ya da emzirmenin kadınları geri planda bıraktığı söylenebilir. Aslında onu geri planda bırakan, erkek egemen toplumdur. Radikal feminizm bunu, “Kadın hep baskı görmüştür ve bu durum tüm toplumlara yayılmıştır.” şeklinde açıklar. Kadınlara yapılan baskı, yok edilmesi ve çıkılması zor olan bir derinliktedir. Kadın, biyolojisine hapsedilip bedensel yazgısını yaşarken; diğer tarafta annelik ile kutsallaştırılan dilemmasını yaşar.” şeklinde ifade eder. Bu dilemmalar, mesleklerini icra eden kadınlarda da görülür. Kadınların hem iş yaşamındaki hem de aile yaşamındaki mesuliyetlerinin katmerlendiği söylenebilir ve bu durumun, kadınları günbegün yıprattığı aşikârdır (Türkdoğan, 2013, s. 35-59; Atan, 2015, s. 1-21). Öte yandan her kadının, “çocuğun var mı?” sorusuna maruz bırakılması da bu duruma bir örnektir.

2.2. Annelik ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, anatomik farklılıkları nitelendiren bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet ise daha ziyade toplumlarda, kadınlık ve erkekliğe dair beklenti, değer, imaj, inanç, davranış, rol ve görüşlerin sosyo-kültürel yapılanması olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda annelik, birçok kültürel ve toplumsal norm tarafından şekillendirilmiş ve idealize edilmiştir. Toplumda “İyi anne” ve “kötü anne” gibi roller belirlenmiştir. Ancak, her kadının yaşamı sadece anne olmakla değil; aynı zamanda kariyer, eğitim ve diğer kişisel hedeflerle de şekillenir.²

Toplumsal cinsiyet normları, kadınların genellikle anne olma beklentisiyle karşı karşıya kaldığı ve bu beklentinin kadınların kimliklerini nasıl etkilediği konusunda önemli bir rol oynar. Toplumda yer alan her bir üyeliğin rol ve statüsü vardır. Kimilerine göre temel farklar, yaratılıştan gelen eğilimlere ve yeteneklere dayanır ve bu durum durumun erkekler için erilliğe, kadınlar için dişiliğe yönelik olarak belirtilir. Örneğin, annelik statüsü kadına, kocalık statüsü erkeğe verilmiştir. Kız çocuklarına göre bütün kadınlar, anneleri; tüm erkekler ise babaları gibidir. Kız çocuk, bir gün evlendiğinde annesi gibi kadın; evlendiği kişinin de babası gibi koca olacağına farkındadır. Bu farkındalıkla birlikte kadınların

ya birilerinin kızı ya da birilerinin karısı olacağı öngörülür.³

Aile ve toplum organizasyonlarında, her ne kadar eşitlikten bahsedilmiş olsa dahi aslında kadınların, toplumsal yaşamda rolleri ve mesuliyetleri erkeklere göre farklılık arz eder. Kadınlar, toplumun beklentilerini ya da normlarını karşılayamadıklarında onaylanmaz; aksine kınanır ve yaftalanır.

2020 yılında cinsiyet rollerine dair Adana, Bursa, İzmir ve Kayseri illerinde yapılan bir araştırmada, toplumun kadınlardan “anne” olma beklentisini karşılaması gerektiği bunun en önemli kanıtıdır. Öte yandan sosyo-kültürel düzeyleri yüksek olan ailelerin, toplumların baskısına ya da dayatılan annelik normlarına karşı direndikleri; eğitim düzeyleri düşük olan annelerin ise toplum kurallarından fazlasıyla etkilendikleri vurgulanmıştır (Geçer ve Çelik, 2017: 1-30; Tuğrul, 2018: 70,84; Sezer, 2020, s.1-98; Doğan ve Mutlu, 2022).^{4 5}

Erkeklerde ise durumun tam aksinin söz konusu olduğu; dolayısıyla, onların örneğin ev işlerinden ve sair sorumluluklardan ekarte edildiği anlaşılmaktadır. Evli kadınlar, erkeklere nazaran ev işlerinde aktif rol oynar. Buyurgan ve cinsiyetçi kalıpların ön planda olduğu,⁶sert ve maskülen erkek tipi desteklenir. Erkekler, güç ve

² Yaşamın tümü, toplumsal cinsiyet klişeleri olarak da adlandırılan erkek ve kadınlığa ilişkin kodlarla donatılmıştır (Kartal, 2008, s. 215-238; Bolat, 2021).

³ Toplumsal cinsiyet normlarına getirilen bazı eleştiriler ise rollerin, salt biyolojik farklılıklara dayandırılan adaletsizlik ve eşitsizliklerin normalleştirilmesine yöneliktir (Metin, 2011, s. 74-92; Alparslan, 2020, s.1-170).

⁴ Erkek ise kadına göre bencil, güçlü, zeki, mantıklı, cesur ve koruyucudur (Sakallı, Tuzlak ve Türkoğlu, 2018, s. 309-336).

⁵ Patriarkal toplumlarda, basmakalıp yargılarla kadınların bu şekilde davranmaları, icazet alır ya da tasvip edilir (Alparslan, 2020, s. 1-170).

⁶ Kadınlar ve erkekler arasındaki farklar, duyguların durumu ya da gösterilmesi biçiminde de yaşanmaktadır. Darwin'e göre kadınlardaki şefkat duygusu masumiyeti ifade eden, içgüdüsel ve aynı zamanda sıra dışı bir kavramdır. Kadınlar, bu duygularını diğer canlılara da yayma konusunda maharetlidir.

Örneğin; yapılan bir araştırmada, öğrencilere göre kadın profesörler, erkek profesörlere oranla daha sıcakkanlıdır. ABD'de bir hukuk bürosunda yapılan başka bir araştırmada, erkekler ve kadınlar arasında duygusal emek açısından farklar bulunduğu belirtilmiştir. Bayan stajyer avukatların, karşı cinsteki stajyer avukatlardan farklı olarak, üstlerine şefkat gösterisinde ya da bakım hizmetlerinde bulunmaları beklentisi bu duruma örnektir. Anne rolünü oynamayan, şefkatli olmayan kadınların, iş birliği yapmadıkları algısının oluştuğu, görev türleri ve tutum sorunları nedeniyle işten çıkarılma gibi yaptırımlarla karşılaştıkları ifade edilmiştir. Erkek meslektaşlar ise böyle bir gereksinimi karşılamak zorunda değildirler. Bu nedenle aslında erkeklerin, duygusal emeğin dişileştirilmiş yönlerinden bedel ödemediği sınırlabildikleri düşünülmektedir. Kadınlar ise bu manada, çifte açmazla karşı karşıya kalmaktadır (Guy, 2004, s. 289-298; Davis ve Greenstein, 2011, s. 63-71; Türkoğlu ve Ulu, 2011, s. 183-207).

statü sahibi, duygularını saklayan pozisyonudur (Sakallı ve Türkoğlu, 2019, s. 52-76). “Hamarat, becerikli, tutumlu, namuslu” şeklinde nitelendirilen kadın ise günümüz toplumunda daima rağbet görür. Kadın, böyle bir durumda itaat etmeye bir anlamda fedakârlık yapmaya zorlanır ve adanmışlık düsturlarını gösteren figür olarak algılanır (Karaman ve Doğan, 2018, s. 1475-1496). Hegemonik erkeklik standartları, kadınlar üzerinde tahakküm kurar ve bu durum meşrulaştırılarak idealize edilen erkeklik biçimi şeklinde ortaya çıkar. İlginçtir ki hukukumuzda aile reisliği kavramı, Medeni Kanunumuzda 2002 yılında kaldırılmış olsa da toplum nazarında halen yaşatılmaktadır. Dolayısıyla; kanuna dayalı muteberlik, toplum meşruiyetleri karşısında güçlü değildir⁷ (Guy, 2004, s. 289-298; Davis ve Greenstein, 2011, s. 63-71; Türkoğlu ve Ulu, 2019, s.183-207; Alparslan, 2020, s. 1-170).

2.3. Annelik ve Toplumsal Cinsiyet Rol Beklentileri

İyi ve kötü anne rol modelinin inşasında, sosyal-kültürel ve irksal-sınıfsal önyargılar barındırabilen ideolojilerin etkili olduğu ifade edilir. Kadının yalnızca çocuk doğurması yetmez. Beklentilerin bitip tükenmediği toplumumuzda annelerin, iyi anne olarak nitelendirilmesi için birtakım işlevleri yerine getirmesi gerekir. İyi anne-kötü anne konseptlerinin, kadınlara belirli davranışları dayattığı görülür. Anne, çocuğun psikolojik, duygusal veya her yönden gelişimi için mesuliyet taşımalıdır. Çocuğu dünyaya getirmesi, onunla duygusal ve güvenilir ilişkileri kurması annenin en keskin rolü ve en önemli mesuliyetidir (Uğurlu, 2013, s. 1-24; Bahar,

2019, s. 1-134). İdeal annenin, zamanının çoğunu evinde geçiren, kariyer ve statü hedefleri olmayan, çocuklarının iyiliği için her şeyden feragat eden anne olduğu savunulur (Buldur, 2009). Diğer yandan, “Süpermen, ideal ya da mükemmel” olarak nitelendirilen anneler hem evde hem de çocukların bakımında, her işi soğukkanlılıkla ve maharetle halledebilenlerdir. Bu tür anneler, mevcut kültürlere direnerek “vaktimi çocukla geçiriyorum” diyebilen, en zor anlarda bile çocuğuna nasıl davranacağını bilen, gerektiğinde sezgi gücüyle tüm sorunları çözebilen meziyetlere sahiptir (Türkdoğan, 2013, s. 35-59).⁸

“Kadınlık mı, annelik mi?” diye yapılan kıyaslamalar neticesinde, zamanla annelik tiplerinin yarıştığı ve iyi anne olabilme ölçüsünün çocukların sağlıklı, başarılı, zekâsının kıvraklığı ve ahlaklı olmasıyla sınırlandırıldığı görülür. Kadınların kendi arasındaki hiyerarşiye dayalı tercihleri, onlar arasında sınıf, statü, eğitim ve kuşak farklarına göre değişmektedir. Dolayısı ile kimi kadınların istihdam edilen ya da edilmeyen, eğitilmiş-egitimsiz, modern-geleneksel, ekarte edilen ya da dışlanan şekilde kategorize edildiği görülmektedir. Söz konusu ayırım, bazı kadınları demoralize eder. Çalışan annelerin, kendilerini yeterince çocuklarıyla ilgilenedikleri için kendilerini suçlu, yorgun ve yetersiz hissetmeleri bu duruma örnektir. Akademisyen anneler üzerinde yapılan bir araştırmada; iyi annelik, “Çocuklara ihtiyaç duyduğu anda sevgiyi verebilen, geleneksel, bilinçli, hassas, planlı, çocuğu kontrol edebildir. Aynı zamanda onun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilen, çocuklarla iyi iletişim kurabilen,

⁷ Daha gençken zorlu işleri ifa eden kadının, erkek çocuk dünyaya getirdiğinde ailedeki konumunun yükselmesi bu duruma örnektir (Metin, 2011, s. 74-92; Çetin, 2015, s. 55-63).

⁸ Toplumun çoğu alanında ideal, iyi-kötü anne kategorileri yaratılmaktadır. Anne olmayı reddeden kadınlar egoist, kendi ihtiraslarının ardından giden bireylerdir (Hançer, 2018, s. 177-202).

dengeleri koruyabilen ve anneliğe olması gerekenden fazla mana yüklemeyen” rol modelidir (Doğan ve Arslan, 2023, s. 629-656).

“Kutsal anne veya ideal kadın” söylemlerine karşı, hegemonyacı sisteme itaat etmek istemeyen bazı kadınların, aksi görüşleri savunduğu ifade edilmektedir. Zira kimi kadınlar, “İdeal anne” simgesine kendilerini kıstırmış hissetmektedir (Navaro, 2009; Karaman ve Doğan, 2018, s. 1475-1496; Saygan ve Uğurlu, 2019, s. 2499-2527; Alparslan, 2020, s. 1-170).

2.4. Toplum Normları ve Dayatmaları

Ebeveynlik ya da annelik, bir çocuğu doğurmak, evlat edinmek veya büyütmeyle başlar. Kadın, doğum yaparak anne olabilir ve ancak toplum normlarına göre tanımlanarak şekillendirilebilir (Collett, 2005, s.327-347). Anaçlık, kadınlık algısının en önemli mitlerinden biridir. Özellikle çocuğu olmayan çalışan kadınlara, anne olup olmadıklarının sorulması bunun en önemli kanıtıdır (Elçi, 2012, s. 1-28).

Anneliğin, yalnızca kadınların gücü ve yeteneği olarak görülmesi onların üzerinde bir yük ya da tahakküm oluşturur. Bu bağlamda annelik, sadece kadın mesuliyetinde değerlendirilen kültürel kodlamalar ve devlet iradesine dayanan mevzuatlarla desteklenir. Örneğin, 2014 yılında 3,5 yaşındaki Pamir Dimdik’in, havuza düşerek hayatını kaybetmesi olayında, savcılık annenin çocuğun taksirle ölümüne sebebiyet vermesi istemiyle 6 yıl hapsini istemiştir. Sonuçta ceza almasa da kamuoyunda çocuğun beslenmesi ve can güvenliğini sağlamaktan sorumlu tutulan kişinin “anne” olduğu vurgulanmıştır.

Çocuklarını terk eden kadınlar ise “kötü anne” olarak damgalanır ve ilginçtir ki bu du-

rum, toplum literatüründe “kötü baba” karşılığının kurgulanmadığını açıkça göstermektedir (Türkdoğan, 2013, s. 35-59).

3. ANNELER VE OĞULLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER VE EKSİKLİK NEDENLERİ

Evlat terimi, herhangi bir kişi tarafından dünyaya getirilen ve bakımı üstlenilen kimseyi ifade eder. Türkçede genellikle çocuk anlamında kullanılırken yaş ve cinsiyet gözetmeksizin evladın erkek olanına “oğul”, dişi olanına ise “kız” denilmektedir.

Anneler ve oğulları arasındaki ilişkiler, psikolojide “Oedipus kompleksi” diye bilinen bir teori ile açıklanır. Teori, Yunan mitolojisindeki Kral Oedipus’un hikayesinden esinlenilerek Sigmund Freud tarafından geliştirilmiştir. Oedipus kompleksi, erkek çocuğun annesiyle olan bağının karmaşıklığını ifade eder. Freud, bu karmaşık duygusal dinamiklerin çocuğun cinsiyet kimliğini ve toplumsal rolünü şekillendirmede önemli etken olduğunu savunur. Teoriye göre, erkek çocuk annesiyle özel bir bağ kurar ve babasıyla rekabet eder. Söz konusu rekabet, erkek çocuğun hem babasına karşı duyduğu sevgi hem de düşmanlık duygularını içermektedir. Oedipus kompleksinin temelinde yatan bu rekabet, erkek çocuğun annesiyle olan bağını güçlendirme arzusuyla birleşir. Çocuk, annesiyle olan ilişkilerini derinleştirirken, babasıyla olan ilişkisini de sorgular. Bu durum, çocuğun kişiliğini oluşturmasında önemli bir aşama olarak kabul edilir ve bireyin ileriki yaşamındaki ilişkilerini, cinsiyet kimliğini ve toplumsal rollerini etkileyen bir temel oluşturur (Sezer, 2020, s. 1-98).

Anneler ve oğulları arasındaki eksiklik nedenlerinin, aşağıdaki şekillerde kategorize edildiği görülmektedir:

3.1. Bağlanma ve Güven İlişkisinin Eksikliği

Bağlanma, temel olarak anne ile çocuklar arasındaki ilişkiler ile başlar. Bebeklik döneminin psikopatolojisinde özellikle bağlanma örüntüsü üzerinde durulmuştur. Anne sütü verilmemesi, travmatik yaşantılar, erken yaşta evlilik ve istemsiz gebelikler ve aşırı mesai gibi faktörler, anne ile oğul arasında duygusal bağın yeterince kurulamamasına neden olur (Keskin ve Çam, 2017, s.145-158).

Anne sütü, sevginin, iletişimin ve güvenin temelini oluşturur. Şayet bu temel eksik kalırsa; çocukların duygusal ve fiziksel gelişimleri olumsuz görülmektedir. Bireylerin anneleri ile olan bağlanma stili, gelecekteki duygusal ve kişisel nitelikteki ilişkileri etkiler (Keskin ve Çam, 2017, s.145-158).

Ergenlerde ise travma, göç, annenin depresyonu gibi olumsuz yaşantılar sonucunda güvensiz bağlanma gerçekleşir. Ergenlerde ise travma, göç, annenin depresyonu gibi olumsuz yaşantılar sonucunda güvensiz bağlanma gerçekleşir.

Bu durum, John Bowlby'nin bağlanma kuramıyla doğrudan ilişkilidir. Güvenli bağlanma, bireyin kendisini anlamasını hem insani hem vicdani güdü ve davranışlara sahip olmasını, yaşamındaki sorunlara çözüm bulmasını sağlar. Gerçekten de anne-oğul arasındaki endişe ya da kaygı barındırmayan güvenli bağlanmanın, ileride yapılacak evlilik kalitesini dahi artıracakı düşünülmektedir (Keskin ve Çam, 2017, s.145-158).

Güvenli bağlanma sağlanmadığında; çocukların gelecekteki yaşamlarında, sosyal ilişkilerinde güçlük çekmeleri ve suç davranışına yatkınlık göstermeleri olasıdır (Yalçın, 2013, s. 179-194; Salihoğlu, 2019; Nalcıoğlu, 2014, s. 103-116; Kazan ve Sarısoy, 2021, s. 441-472).

3.2. Annenin Travmatik Deneyimleri ve Zor Çocukluk Dönemleri

Travma, bireyin kişisel ve ruhsal bütünlüğü açısından olağandışı ve felaket düzeyinde şok ve çaresizlik etkisi olarak tanımlanır. Bazı annelerin tecavüz, şiddet ve benzeri travmatik deneyimler yaşamış olmaları, anne-oğul ilişkilerini olumsuz etkileyebilir. Nitekim 29-70 yaş grubunda olan anneler üzerinde yapılan bir araştırmada, travmatik deneyimlerin onların, kontrol- bağ kurma ve anlam duygusu geliştirme yetilerini bozduğu ve bu durumdaki annelerin, çocuklarıyla kâfi derecede ilgilenemedikleri gözlemlenmiştir. Gerçekten de örneğin, çocuk sayısı fazla olan ailelerde dünyaya gelmiş, babaları tarafından istismara uğramış annelerin, ebeveynlik becerileri doğrudan etkilenmektedir. Travma sonrasında ebeveynlikte görülen "duygusal kopukluk" hali, çocuğun iç dünyasında bir boşluk yaratmaktadır. Söz konusu boşluk, genelde saldırganlık, kaygı ya da suça eğilimle doldurulmaya çalışılmaktadır (Karaaslan, 1995, s. 77-84; Yüksel ve Çiftci, 2017, s. 57-86; Irak ve Parlar, 2019, s. 24-37).

3.3. Annenin Geçmişte Kayıplar Yaşamaları

Anne veya baba gibi önemli bir figürün erken yaşta kaybı, çocuklar üzerinde derin etkiler bırakabilir. Özellikle annenin kaybı, çocuğun

bağlanma figürünü kaybetmesine ve duygusal zorluklar yaşamasına neden olabilir. Yine annenin evlat acısını yaşaması, geçmiş kayıpların en bariz örneklerinden biri sayılabilir (Attepe, 2010, s. 1-6; Rowe ve Harman, 2014, s. 28-38; Salihoglu, 2019).

3.4. İstenmeyen Gebelikler: Plansız Gebelikler

İstenmeyen gebelikler, annenin duygusal ve psikolojik dengesini bozabilir. 2012-2013 yılları arasında kadınlar arasında yapılan bir araştırmada; anneliğe hazırlanmış, bebeğini isteyerek doğurmuş, onun ihtiyaçlarını anlayan ve karşılayan annelerin daha iyi ilişki kurdukları bulgusu saptanmıştır (Büyüksarı ve Çalışır, 2021, s. 37-50).

İstenmeyen gebelik sonucunda, duygusal ve psikolojik denge bozukluğunun, anne-oğul arasındaki güvenli bağlanmayı negatif yönde etkileyeceği hususu kaçınılmaz olacaktır.

3.5. İstenmeyen Evlilikler: Erken Yaşta Evlendirilen Çocuklar

Aile, evliliklerin kurulmasıyla özdeşleşir. Evlilik, toplumsal ve hukuksal süreçleri olan bir mefhumdur. Erken yaşta yapılan evlilikler, kişilerin, çocukluklarını yaşamadan annelik rolü üstlenmelerine neden olabilir. Nihayetinde bu durumun, zaten kendisi çocuk yaşta evlendirilen annenin, çocuklarıyla olan ilişkilerini negatif yönde etkilediği düşünülmektedir (Aktepe ve Atay, 2017, s. 410-420; Çetin, 2020, s. 107-122; Doğan ve Mutlu, 2022, s. 218-235).

3.6. Annenin Eğitim ve Bilinç Düzeyi

Annenin eğitim düzeyi, çocuk gelişimine yönelik bilgiye sahip olup olmaması, çocuğun erken yaşta gösterdiği davranışları nasıl yorumladığını ve tepki verdiğini etkiler.

Eğitim düzeyi düşük annelerin, çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını fark etmelerinin ve uygun şekilde yanıt vermelerinin zorlaşacağı düşünülmektedir (Saruç ve Güneş, 2014, s. 109-132).

3.7. Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi

Ekonomik güçlük yaşayan annelerin, temel ihtiyaçlarını karşılama çabası nedeniyle çocuklarıyla yeterince kaliteli vakit geçirememeleri, suç davranışlarına yönelik risk faktörü oluşturabilir. Özellikle yoksulluğun, ihmal ve erken yaşta çalışmaya yönlendirme gibi durumların bu yönde ele alınabileceği değerlendirilmektedir (Ereş, 2009; Baksi, 2018, s. 1-132).

3.8. Anne Rolünde Cinsiyet Kalıpları ve Kültürel Yükler

Bazı toplumsal yapılarda anneden mutlak fedakârlık beklenmesi, annenin tükenmişlik sendromu yaşamasına neden olabilir. Bu da annenin duygusal yoksunluk yaşamasına ve çocuğa yansıtmasına neden olur. Ayrıca “erkek çocuk evin reisi olacak” düşüncesiyle annenin, oğula karşı aşırı beklenti yüklemesinin anne-oğul ilişkilerini bozan kültürel unsur olduğu düşünülmektedir (Karaman ve Doğan, 2018, s. 1475-1496).

3.9. Karar Mekanizmasına Müdahale

Annenin, oğullarının yaşamlarına sürekli müdahale etmeleri, çocukların kendilerini geliştirmelerini engelleyebilir ve bu da ilişkilerde sorunlara yol açabilir. Karar mekanizmasına sürekli müdahale, anneden korkma, özgüven eksikliği gibi unsurlar çocuğun benlik algısını zayıflatmaktadır. Kanaatimizce bu durum, anne-oğul ilişkilerinde sorunlara yol açarak oğulların, bağımsız bir kimlik geliştirmesini sekteye uğratabilir (Nalcioglu, 2014, s.103-116; Salihoğlu, 2019).

3.10. İletişim Eksikliği ve Paylaşıcılık

Ebeveynler ve çocuklar arasında, düzenli olarak duygu ve düşüncelerin paylaşılması, etkili bir iletişim kurmanın anahtarı olduğu gibi güçlü ailelerin de temel taşlarından biridir. Erken çocukluk döneminde aile içi desteğin, akademik ve sosyal hayatta önemli bir fark yarattığı bilinmektedir. Nitekim 2019-2020 Eğitim-Öğretim döneminde, İstanbul-Kadıköy’de 4-5 yaş grubu çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada, yüksek kaygı düzeyine sahip annelerin, çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmakta zorlandıkları ortaya konmuştur.

Ebeveynleriyle sağlıklı iletişim kuran ve gereksinimleri karşılanan çocukların problem çözme beceri ve başarılarının yüksek, kaygı düzeylerinin ise düşük olduğu belirlenmiştir.

Gerçekten bu bağlamda, anne-baba eğitim programlarının davranış bozukluğu ve yıkıcı davranışlar sergileyen çocuklar üzerinde olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir (Yalçın, 2013, s. 179-194; Kazan ve Sarısoy, 2021, s. 441-472).

3.11. Fazla Mesai ve Teknolojik Bağımlılık

Annelerin yoğun çalışma temposu ve teknolojiye aşırı bağımlılıkları, çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmalarını zorlaştırabilir ve ilişkinin yetersiz kalmasına neden olabilir (Salihoğlu, 2019; Nalcioglu, 2014, s. 103-116).

Öte yandan, dijital medya ortamında bir de “sanal mecra anneleri” denilen ve bu bağlamda popülerlik kazanan annelerin varlığı söz konusudur (Lopez, 2009, s. 729-747; Hachısuka ve Sugiyama, 2020, s. 1-20).

İsviçre kökenli Alman Edebiyatçı Adolf Muschg’nin eserlerinde de anne-oğul ilişkileri üzerine derinlemesine bir inceleme yapılmakta ve yazarın bu ilişkilerin bireyler üzerindeki psikolojik etkilerini vurgulayan çeşitli temaları öne çıkmaktadır.

Gerçekten de kanaatimizce hem annenin teknolojik bağımlılığının, hem de oğulların sosyalizasyonunda yanlış arkadaşların, medya ve sair mecraların etkili olmasının anne-oğul ilişkilerinde negatif etki oluşturacağı düşünülmektedir (Bal, 20024: 23-28).

3.12. Evlilik İçi Şiddet veya Aile İçi İhmal

Muschg’nin eserlerinde, çocukluk döneminde yaşanan psikolojik yetersizlikler, önemli bir tema olarak karşımıza çıkar. “Tobias” karakteri, mutsuz çocukluğundan dolayı annesini “yetersiz” olarak tanımlar. “Klaus Marbach” karakteri, ebeveynlerinin evliliğindeki sorunlar nedeni ile psikolojik olarak kötü etkilenir. “Yabancı vücutlar” adlı romanında ise “Heinz” karakteri, annesinin etkisiyle evlenemez ve psikolojik olarak etkilenir.

Bazı anneler, eşleri tarafından fiziksel ya da psikolojik şiddete maruz kalmaktadır. Kanaatimizce, evlilik içi çatışmalar ve boşanmalar sarmalında büyüyen çocuklar, sağlıklı ilişkileri model alabilir ya da bastırılmış öfke ile suç davranışlarına eğilim gösterebilir (Acar, Demir, Görmez ve Keser, 2015, s. 651-656; Yılmaz ve Keş, 2019, s. 23-46).

3.13. Psikolojik Davranış Bozuklukları

Annenin ruhsal manada iyi hal durumunun, çocuk davranışları üzerinde olumlu etki yarattığı bulgusu saptanmıştır. Özellikle depresyon, kaygı ve davranış bozuklukları yaşayan annelerin çocuklarında artan saldırganlık ve sosyal uyumsuzluk literatürde de desteklenmiştir. Söz konusu annelerin, çocuklarının özgürlük arzusu ile gelen inatçılık ve negatif tutumları ile başa çıkamayacakları kanısına varılmıştır. Bu türden psikolojik rahatsızlıkların tedavi edilmediğinde, telafisi güç ve imkânsız zararlara mahal verebileceği aşikârdır (Karaaslan, 1995, s. 77-84).

3.14. Empati Ve Prososyal Davranışların Gelişmemesi

Prososyal davranışların, başkalarına fayda sağlamaya yönelik paylaşmayı, yardımlaşmayı, empatiyi ve affetmeyi içeren eylemlerin bütünü olduğu ifade edilmiştir. Prososyal davranış eksikliği olmayan annelerin çocuklarının sosyalleşmeye ve yardımlaşmaya yatkın

oldukları saptanmıştır. Söz konusu çocukların şiddet, hakaret, tehdit ve sair eylemleri işlemeyeceği veya suça meyillerinde azalma görüleceği kanaati oluşmuştur.

Kanaatimizce annenin, psikolojik olarak dengede olmaması, prososyal davranış göstermemesi veya iletişim yetersizliği içerisinde olması, çocuğun bu becerileri modellemesini engeller. Aynı zamanda, içselleştirmesini zorlaştırarak antisosyal davranışlara yönelmesine zemin hazırlayabilir (Özyeğin Üniversitesi, 2021)⁹.

3.15. Model Davranışların Yetersizliği Ve Rol Karmaşası

Sosyal öğrenme kuramına göre çocuklar, en yakın çevrelerinden gözlem yöntemiyle öğrenirler. Tutarsız davranışlar, bastırılmış öfke, teknolojik bağımlılık veya aşırı kontrolcülük, çocukların bu tutumları model almasına yol açar. Böylelikle bireyler, çatışma çözme, sınır belirleme, ya da sorumluluk alma gibi beceriler geliştirmeden büyür. Tutarlı davranış sergilemeyen annelerin, nerede ne zaman ve ne şekilde davranacakları belli olmadığından başkalarının anlaşılacağı sonucuna varılmıştır. Bu tarz annelerin çocuklarının beslenme, oyun ve dinlenme saatlerinde belirsizlik saptanmıştır. Kanaatimizce, terapi desteği yöntemlerinin, çözüme ışık tutacağı değerlendirilmektedir (Karaaslan, 1995, s. 77-84).¹⁰

⁹ Özyeğin Üniversitesi, (2021). Annenin iyi oluş hali ve çocuğun davranışları arasındaki ilişki. <https://labs.ozyegin.edu.tr/cdll/2021/10/03/annenin-iyi-olus-hali-ve-cocugun-davranislari-arasindaki-iliski/> (Erişim tarihi: 01.07.2025).

¹⁰ Özyeğin Üniversitesi, (2021). Annenin iyi oluş hali ve çocuğun davranışları arasındaki ilişki. <https://labs.ozyegin.edu.tr/cdll/2021/10/03/annenin-iyi-olus-hali-ve-cocugun-davranislari-arasindaki-iliski/> (Erişim tarihi: 01.07.2025).

3.16. Çocuklara Yeterli Güvenin Aşılanamaması

Özgüvenli kişiler yaşam seyirlerini belirleyebilir. Özgüveni düşük kişi, kendisini değerli ve başarılı hissetmek için başkalarının onayına, beğenisine ihtiyaç duyar ve eleştirilere tahammül edemez. Bu manada çocukluğun 0-4 yaş aralığının, önemli olduğu vurgulanmaktadır (Kaya ve Taştan, 2020, s. 297-312).

Alman Edebiyatçı Adolf Muschg'nin "Albisser'in Nedeni" adlı romanında, oğulların annelerini, "Beceriksiz, korkan, özgüvenli olmayan kişiler" olarak nitelendirdikleri görülür. Gerçekten de söz konusu bu durum, bireyin gelecekteki yaşamında, kendisini özgüvensiz, değersiz, depresif ve endişeli hissetmesine neden olur (Nalcıoğlu, 2014, s. 103-116).

3.17. Sağlıklı Sınırlar Konulmaması

Annelerin, otoriter ya da baskın olmaları durumunda oğullar, çocukluklarını yaşayamaz. Zorba ya da zorlayıcı tutumlar çocuğun suç işlemesine engel olmaz. Aksine öfke nöbetleri ve suç meyilleri görülebilir. Fazla çalışma temposu, sosyal medyada ya da mecralarda geçirilen vakitler, çocukların ihmaline sebep olabilir. Kanaatimizce otorite ve özgürlük arasındaki dengeli ve özverili davranışlar, çocukların kimliğini ve kişiliğini bulmasında sorunu çözebilir (Balcı, 2011, s. 1-123).

3.18. Bağımlılık ve Aşırı Düşkünlük

Adolf Muschg'nin "Beden ve Yaşam" adlı eserinde, kendisini oğluna adayan bir annenin hikâyesi anlatılır. Boşanmış annelerin, oğulları ile yaşayarak onların evliliklerine izin

vermemeleri ilişkilerinin bozulmasına neden olabilir (Nalcıoğlu, 2014, s. 103-116).

Sonuç olarak bazı annelerin aşırı bağımlı, aşırı düşkün ya da aşırı kontrolcü olduğu; kimilerinde ise tamamen kayıtsız ya da güvensiz bir tutum gözlenmektedir.

Bu uç durumların, çocukların sağlıklı rol modellerle etkileşim kuramamasına ve sosyal rollerini sağlıklı biçimde içselleştirememesine yol açacağı ve sonuç olarak, çocukta aidiyet duygusu, özerklik ve kimlik değişimini engelleyebileceği düşünülmektedir.

3.19. Bağımsızlığa ve Otonom Davranışlara Müsaade Edilmemesi

Aşırı korumacılık ya da bağımlı anne figürleri, oğullarının bireyselleşme sürecini sekteye uğratabilir. Bu durum, bireyin hem aile içi hem de toplumsal rollerinde sorun yaşamasına, hatta bağımlı kişilik örüntüleri geliştirmesine neden olabilir. Özellikle Freud'un Oidipus Kompleksi perspektifinden bakıldığında, anne-oğul ilişkisindeki sınır ihlalleri ya da çözümlenmemiş çatışmalar varsa şayet; bireyde sağlıklı bir erkek kimliği gelişemez. Annelerin oğullarına olan aşırı düşkünlüğü, onların otonom şekilde davranmalarını engeller.

Kanaatimizce ne yazık ki bu durumun, oğulların ileride yapacakları evliliklerde dahi sorun teşkil edeceği ve aile bütünlüğüne zarar verileceği düşünülmektedir (Karaaslan, 1995, s. 77-84).

Anne-oğul arasındaki ilişkilerin eksiklik nedenleri incelendiğinde, çocuğun duygusal ihtiyaçlarının karşılanmadığı, rol karmaşası yaşadığı ve empatik ilişkiler kuramadığı gözlemlenmektedir.

Söz konusu durumların, antisosyal davranış eğilimini artırdığı ve suça yönelme riskini yükselteceği değerlendirilmektedir.

4. ANNE-OĞUL İLİŞKİLERİNİN SUÇ EĞİLİMİNE ETKİSİ: ÇOCUK SUÇLULUĞU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

4.1. Suç Kavramı

Suç, hukuka aykırı ve haksız olmayı gerektiren nedenlerle müeyyideyi ve bu nedenle kişilerin cezalandırılmasını gerektiren eylemler ve hukuk düzeninin ihlal edilmesi olarak tanımlanır. Sosyolojik açıdan suç, karmaşık ve evrensel bir olgudur (Erdoğan, 2010, s. 1-79).). Kriminolojiye göre suç, sosyal, biyolojik ve psikolojik nedenlerle sapma davranışdır (Acar, Demir, Görmez ve Keser, 2015, s. 651-656).

Fransız sosyolog Emile Durkheim, sapmayı “anomi” kavramıyla tanımlamıştır. Sapma teriminin, Emile Durheim’in 1897’de yayımlanan “İntihar” adlı kitabı ile popülerlik kazandığı bilinir. Durheim’e göre anomide, birey çıkarları ve iş bölümü zayıflamıştır. Bir tür normsuzluk hali baş göstermiştir. Toplum, bireylerle olan sosyal bağlarını koparmıştır. Robert K. Merton’a göre ise anomide, sadece normların yokluğunda yaşanmaz. Normların varlığında da normlar arasında çatışma yaşanabilir. Karl Marx’a göre ise anomide, “yabancılaşma” ile ifade edilir. Kapitalizmin de etkisiyle toplumdaki ilişkiler, yabancılaşmayla analiz edilir. Normların yokluğunda temel değerler kapsamında çatışma yaşanır ve yabancılaşmanın tesiriyle eylem, müeyyide ile

karşılaşır (Acar, Demir, Görmez ve Keser, 2015, s. 651-656; Yılmaz ve Keş, 2019, s. 23-46).

4.2. Suç Teorileri

Suç teorisi, birey davranışlarının ne şartlarda ve hangi zaman diliminde suçu meydana getireceğini ifade etmeye çalışan sistem ya da görüşlerin bütünüdür.¹¹ Suç teorisi, birey davranışlarının ne şartlarda ve hangi zaman diliminde suçu meydana getireceğini ifade etmeye çalışan sistem ya da görüşlerin bütünüdür.¹² Söz konusu teoriler, sosyoloji, psikoloji, biyoloji ve sair multidisipliner alanları ilgilendirir (Güllü, 2014, s. 104-107). Bir suçun mevcudiyeti için mevzuatta yer alan suç tipiyle örtüşebilir olması ve hukuka aykırılık teşkil etmesi gerekir.

Kriminoloji, ceza hukukunun perspektifinden suçun oluşmasını meydana getiren eylemleri, oluşum şekillerini ve suçların izahında birey davranışlarının nedenlerinin incelendiği teorileri kapsamaktadır (Yılmaz ve Keş, 2019, s. 23-46). Literatürde suç teorilerinin aşağıdaki şekillerde kategorize edildiği görülmektedir:

4.3. Suç Teorileri

Toplumlardan toplumlara farklılık arz eden ve hukuka aykırı eylemler olarak nitelendirilen suç, bireylerin toplum sahnesinde varlığını idame ettirdikçe devam edecek bir olgudur.

Bu alandaki teorik yaklaşımlar, Emile Durkheim, Robert Ezra Park ve Walter Reckless

¹¹ Ekin Hukuk Bürosu. (2023). Suç teorisi ve suçun tipiklik unsuru nedir? <https://www.ekinhukuk.com.tr/suc-teorisi/> (Erişim tarihi: 01.07.2025).

¹² Ekin Hukuk Bürosu. (2023). Suç teorisi ve suçun tipiklik unsuru nedir? <https://www.ekinhukuk.com.tr/suc-teorisi/> (Erişim tarihi: 01.07.2025).

gibi sosyologların katkılarıyla şekillenmiştir (Bingöl, 2022, s. 640-652).

I. Sosyal Öğrenme Teorileri

Bu teoride kişiyi suç işlemeye sevk eden saik, çevresinin dâhil olduğu ve suçlu davranışlarının ya da sapkın davranışların, nesillerden nesillere öğrenilerek veya kültürel yollarla geçtiği etkileşim türüdür. Bu bağlamda bireylerin, manalı etkileşimler kurarak suça odaklanmaları söz konusudur. Ayırıcı birliktelikler, pekiştirmeler, tutumlar ve taklitler, bu süreçte belirleyici unsurlardır (Bingöl, 2022, s. 640-652).

a. Ayırıcı birliktelikler: Bireylerin, sık, yoğun ve öncelikli olarak ilişki kurdukları gruplar, öğretmenler, polisler, komşular, sosyal medya platformları, değer yargılarının oluşumunda etkili olur (Bingöl, 2022, s. 640-652).

b. Ayırıcı pekiştirmeler: Bireyler, davranışlarını hazlar ve elemlere göre ayarlar ve planlar. Suç işlemekten elde edilecek haz, olası cezadan ağır bastığında birey, suç davranışına yönelebilir (Balcı, 2011, s. 1-123; Tepecik, 2016, s. 161-185; Bingöl, 2022, s. 640-652).

c. Tutumlar (tanımlar): Bireyler, eylemlerini anlamlandırmak ve gerekçelendirmek için çeşitli rasyonelleştirmelere başvurur. Bu bağlamda ahlaki ikilikler ve vicdani sorgulamalar ön plana çıkar. Aynı kişiye göre bahsi geçen davranışlar, kimi zaman vicdandan ve otorite baskısından daha üstündür. Suç ve sapma davranışında, çeşitli bahaneler üretilebilir. Kişiler, suç işlemeye mecbur kalmış ya da mağdurun bunu hak ettiğini düşünerek intikam saikiyle hareket etmiş olabilirler. Eleştirilere maruz bırakanları ise ikiyüzlülükle suçlamaktadırlar. Şöyle ki kurala kendisi

uymadığı halde kamyoncuya trafik cezası kesen polis, bu duruma örnek teşkil eder. Yine bireye göre örneğin, hırsızlık eylemi ahlak kuralının ihlalidir ve bu bağlamda birey, kurallara uyması gerektiğini içselleştirmiştir. Öte yandan aynı kişi, kokain kullanmanın ya da uyuşturucu madde bulundurmanın doğru olduğunu rasyonelleştirmiş de olabilir. Yani eylem ne kadar içselleştirilmiş ya da rasyonelleştirilmişse, suç işleme olasılığı artar (Bingöl, 2022, s. 640-652).

d. Taklitler: Bireyler, başkalarının davranışlarını gözlemleyerek suç davranışlarını içselleştirebilir. Sosyal medya ve teknoloji bu süreci, yaygınlaştırmaktadır (Bingöl, 2022, s. 640-652).

II. Sosyal Kontrol Teorileri

Bireylerin, hangi sebeplerle suç işledikleri sorularına cevap bulmaya çalışan teorilerdir. 1969'da Travis Hirschi tarafından geliştirilmiştir. Bu teoriye göre suçlu davranışlarına engel olan unsurlar, aşağıdaki şekildedir: (Bingöl, 2022, s. 640-652).

- Suçlunun davranışlarının önlenmesi için kişiler kontrol altına alınmalıdır.
- Bireylerin suça itilmesinde kontrol mekanizması ya eksiktir ya da zayıf kalmaktadır.
- İyi-kötü, doğru-yanlış gibi değerlerin kabul edilmesinde muteber kabul edilen genel inanç değerlerinin içselleştirilmesi, benimsetilmesi ve pekiştirilmesi gerekir.

III. Genel Suç Teorisi

1990'lı yıllarda Micheal Gottfredson ve Travis Hirschi tarafından geliştirilen bu teoriye göre, suça meylin ve sapma davranışlarının nedeni, bireylerin bebeklik ve çocukluk yıllarına dayandırılır. Genel suç teorisi ya da öz kontrol teorisinde, düşük öz kontrole sahip bireylerin devamlı surette suç işleyecekleri; oysa öz kontrolü yüksek kişilerin suça karşı direnç gösterecekleri saptanmıştır. Öz kontrolü düşük kişiler, hazdaki cazibeye kapılabilir, suç davranışında bulunarak arzusunu kolayca gerçekleştirebilir. Örneğin, emek harcamadan kazanç sağlama, hazza erken erişim gibi dürtüler, suça meyli artırır.

IV. Bioantropolojik Suç Teorileri

Dr. Franz Joseph Gall, bireylerin kafatası biçimleri ve karakterleri arasında korelasyon olduğunu iddia etmiştir. Dr. Cesare Lombroso, suç işleyen kişiler üzerinde yaptığı bir araştırmada, bazı kişilerin genetik olarak suç işlemeye yatkın olduğu görüşüne varmıştır. Ernest Kretschmer ve William H. Sheldon, vücut yapısının ve karakter analizinin suça yönelimde etken olduğunu savunmuşlardır. Örneğin, orta boylarda, yüzü geniş, boynu kısa ve kalın, elleri yumuşak piknik tipler, hileli ve desiseli suç tiplerini, kaslı ve adaleli olan atletik tipler, cebir ve şiddet içeren suç tiplerini işleyebilir. Yüzleri, elleri, boyunları ve bacakları ince olan astenik tipler ise hırsızlık ve dolandırıcılık suçlarına meyledebilir. Louis Berman'a göre hormonal dengesizlikten kaynaklanan şeker ve benzeri rahatsızlıklar suç ile olumlu yönde ilişkilendirilmiştir (Balcı, 2011, s.1-123; Tepecik, 2016, s. 161-185).

V. Psikanalistik Ve Psikiyatrik Teoriler

Her kişide zihin çatışmaları, dürtüler ve saldırgan tavırlar olabilir. Söz konusu çatışmalar, çatışmalar ve saldırgan tavırlarla başa çıkılması kişinin kendisinde otokontrolü sağlamasıyla mümkündür. Sigmund Freud ve takipçilerine göre suça karışan bireylerin nasıl bir çocukluk geçirdikleri önem arz eder. Anksiyetenin, şizofrenliğin, ağır depresyonun, bipolar gibi birtakım kişilik bozukluklarının suç işlemede etkili olduğu; zira bu türden bireylerin, doğru karar verme yetilerinin sekteye uğradığı kanaatine varılmıştır (Balcı, 2011, s. 1-123; Tepecik, 2016, s. 161-185).

VI. Zihinsel Yetersizlik Teorisi

Temyiz kudretine haiz olmayanların yani doğruyu yanlıştan, yanlış doğrudan ayırt etme gücü bulunmayanlar suça meyledebilir. Akıl hastalarının isnat kabiliyetleri yoktur (Balcı, 2011, s. 1-123).

VII. Suçun Ekonomik Teorisi

Ekonomist ve sosyolog Gary Becker tarafından geliştirilmiştir. Becker, "Suç ve cezaya ekonomik yaklaşımlar" adlı eserinde, kişinin suç işlemesinin nedenini suçtan beklediği fayda olarak ifade etmiştir. Riske bakış açıları, fayda ve maliyet arasındaki algısal süreçten kaynaklanır. Zira suç, bu görüşe göre riskli bir davranış çeşididir. Suç işlemeyenler risklerden sakınırlar, sonucunda hukuk müeyyideleriyle karşılaşacaklarını bilirler. Oysa risk alan bireyler, olasılıkların en iyisini düşünür ve değerlendirirler (Tepecik, 2016, s. 161-185).

VIII. Kentleşme Teorileri

Kentlerde suç olgusuna yönelik geliştirilen teoriler ise aşağıdaki şekilde kategorize edilmiştir:

a. Kırık Camlar Teorisi: 1982’de James Q. Wilson ve George L. Kelling tarafından geliştirilen bu teori, kontrolsüzlüğün, deneyimsizliğin, sahipsizliğin, ilgisizlik hissini uyandıran yerlerin suç üretebileceği yönündedir. Örneğin kentlerde kâfi derecede aydınlatılmayan ve onarımı yapılmamış binalar, potansiyel suçlulara davetiye çıkarabilir.

Mahallerden birinde camlardan biri kırıkca sayet; diğer camların da kırılacağı görüşü hâkimdir (Doğan ve Sevinç, 2011, s.27-53; Güllü, 2014, s. 104-107). Bu noktada Psikolog Philip Zimbardo tarafından 1971’li yıllarda gerçekleştirilen Stanford Hapishane Deneyi, bireylerin sosyal rollerin ve otoritenin etkisiyle nasıl suistimale eğilimli hale gelebildiklerini ortaya koyan çarpıcı bir çalışmadır. Deney, üniversite öğrencilerinden oluşan gönüllü katılımcıların “mahkûm” ve gardiyan” rolünü üstlendikleri yapay bir hapishane ortamında yürütülmüş, kısa sürede etik dışı uygulamalara ve psikolojik bozulmalara neden olması nedeniyle planlanan süreden önce sona erdirilmiştir.

Deney, bireylerin benimsedikleri sosyal rollerin, davranışlarını nasıl şekillendirdiklerini açıkça göstermektedir.

“Gardiyan” rolündeki katılımcıların kısa süre içinde otoriter, sadist davranışlar sergilemeleri; toplumsal rollerin, bireyin etik sınırlarını aşmasına nasıl zemin hazırlayabildiğini ortaya koymuştur. Mahkûm rolü verilen katılımcıların, bu kimliği içselleştirerek edilgen ve itaatkâr bir tutum sergilemeleri, bireylerin kendilerine atfedilen toplumsal etiketleri nasıl

benimsediklerini ve bu etiketlerin davranışlarını nasıl etkilediğini ispatlamaktadır. Fırsat teorileri bağlamında, deney ortamında dış denetimin zayıflığı ve rol kaynaklı otorite boşluğu, bireylerin suistimal edici davranışlara yönelmelerine olanak tanımıştır. Söz konusu durum, bireyin suç işleme davranışının yalnızca bireysel değil, aynı zamanda ortamın sunduğu fırsatlara da bağlı olduğunu ortaya koymaktadır (Doğan ve Sevinç, 2011, s.27-53; Güllü, 2014, s. 104-107; Aslan, 2023, s.1-14).

b. Rasyonel Tercih Teorisi: Suçun işlenmesinde, münferit tercihler önemlidir. Örneğin eğer hırsızlık suçu işlenecek ise suçtan elde edilecek kar ve zarar, hangi eve ne şekilde girileceği, kıymet değerini haiz eşyanın mevcut olup olmaması yönüyle fail tarafından hesaplanmıştır (Doğan ve Sevinç, 2011, s.27-53; Güllü, 2014, s. 104-107).

c. Suçu Önleme Teorisi: Suçun işlenmesinden önce suç fırsatlarını azaltmaya yönelik proaktif şekilde ihtiyatlı olunması son derece önemlidir. Barda suçta kullanılacak cam bardak yerine, servisin plastik bardakla yapılması, vitrinde teşhir edilecek cep telefonu, bilgisayar gibi emtia türleri yerine maketlerin sergilenmesi söz konusu durumlara örnek teşkil eder (Doğan ve Sevinç, 2011, s.27-53; Güllü, 2014, s. 104-107).

IX. Kartografik (coğrafik) teori

Hava ya da iklimsel şartlar, birey davranışları üzerinde etkilidir. Örneğin, topraktaki verimlilik arttıkça toplu m huzurlu olacaktır. Montesquie’ye göre sarhoşluk, ekvatora yakinken çoğalacaktır. Adolph Quetelet’e göre güneye doğru indikçe ve ısı arttıkça kasten adam öldürme suçları fazlalaşacaktır. Kuzeye doğru ise ısı düştükçe malvarlığına karşı işlenen suçlar

artacaktır. Bu teoriye “Suça dair ısı yasaları” adı da verilmektedir (Balcı, 2011, s. 1-123).

X. Suça sürüklenen çocuklara dair teoriler

a. Anomi: Anomi, toplumların gelişmesi ve üretkenliğinin ilgili topluma yönelik koşullar ve bireylerin imkanları arasında gelişen bir tür tutarsızlık hali olarak ifade edilmiştir. Başka bir deyişle anomi, bireylerin dezavantajlara bağlı olarak daha çok ekonomik nedenlerden ötürü, hukuk dışı aktivitelere ve suçluluğa motive olmasıdır (Kamer, 2013, s. 219-237). Ailenin çocuklar için toplumsallaştırıcı etkisi vardır. Sosyal teorilere göre çocuk, aile sorunlarından ötürü suça meyledir. Zira sosyoloji bağlamında suç, baskılanmasının elzem olduğu antisosyal davranışlardır. Emile Durkheim’e göre “Suçluluğu olmayan toplum yoktur.” Robert K. Merton’a göre ise “Toplumsal teamüller, kişi davranışlarının tayininde belirleyici rol oynar ve kişiler bu şekilde davranır.” Normsuzluk hali olarak da ifade edilen anomide, kişi ile toplum arasında çatışma mevcuttur. Toplumda mevcut normların ve değerlerin aktarılması ve benimsenmesi çözümde önem arz eder (Keş, 2019, s.23-46).

b. Gerilim teorisi: Kimi kültürlerde ve milletlerde yüksek suç oranı görülmektedir. Toplum gerçekleriyle birey davranışları çatışır ve neticede bir gerilime sebep olur. Alt kültür ya da yaşanan kültür, çatışmanın sebebi olabilir. Albert Cohen’e göre alt kültür, birbirlerine benzemeye çalışan bireylerden oluşur. Bu durum öğrenme teorisiyle de pekişir. Nitekim ABD’de 1950’li yıllarda, çocukların suçluluğunda alt sınıf etkeni önemli bir faktör olarak görülmüştür (Balcı, 2011, s.1-123; Kamer, 2013, s. 219-237).

c. Ayırıcı fırsatlar teorisi: Suçlu, alt kültürün de etkisiyle hukuki olmayan yollardan kâr amacı ya da şöhret kazanmak için şiddet ve çatışma ekseninde gövde gösterisi yapmak için hareket eder.

Yaşadığı aile, toplum ve hayat mücadelesinden kaçmak için davranan bireylerin durumu ise “geri çekilme alt kültürü” şeklinde nitelendirilir (Balcı, 2011, s.1-123; Kamer, 2013, s. 219-237).

d. Etiketleme teorisi: Bireylerin suç işledikten sonra etiketlenerek yaftalanması, damgalanması ve toplumdan dışlanması durumudur. Bu teoriye göre olay ya da vakaya damgalamanın perspektifinden yaklaşan hukuka saygı duyan toplum, söz konusu bireyleri aslında kaybetmektedir (Coşar, 2005, s.281-327; Balcı, 2011, s.1-123; Kamer, 2013, s. 219-237).

Sosyal süreç ve öğrenme teorileri, suçun bireysel patolojilerden ziyade toplumsal ilişkiler ve kültürel aktarım yoluyla edinilmektedir. Hirschi’nin kontrol kuramı, bireylerin suça neden yönelmediklerine dair özgün bir yaklaşım sunmaktadır. Bu teori, genelde birey odaklı olup yapısal ve bireysel eşitsizliklerin açıklanmadığı görülmektedir.

Salt bioantropolojik ve psikaanalitik değerlendirmelerin oldukça soyut olduğu söylenebilir. Kentleşme teorileri suçun mekânsal dağılımı ile ilgilenir. Çocuk suçluluğuna dair teoriler ise suçu anomi, gerilim, ayırıcı fırsatlar, etiketleme yaklaşımları ile dikkate alır.

Kanaatimizce, hiçbir teorinin tek başına yeterli olmadığı, suçun yapısı itibari ile bireysel, toplumsal ve çevresel boyutlarıyla bütüncül bir şekilde ele alınması gerektiği savunulabilir.

4.4. Bağlanma Teorisi ve Suç İşleme

Bağlanma, yaşamımızda değer ifade eden kişilerle etkileşim halinde bulunduğumuz kişilerle üzüntü, sevinç, endişe ve kaygı zamanlarında rahatladığımız kuvvetli bir bağıdır. Bağlanmanın temeli bebeklik ve çocukluktan başlayarak okul, aile, işyeri gibi platformları etkiler. Bağlanma teorisi, çocukların erken çocukluk döneminde anneleriyle kurdukları bağlantının, ilerleyen yaşamlarında sosyal ilişkileri ve davranışları nasıl etkilediğini açıklar.

Bağlanma kuramının öncüsü İngiliz asıllı John Bowlby'dir. Bu kuramın ilk çalışması olan "Kırk dört Juvenile Hırsız: Karakterler ve ev yaşamları" araştırmasında hırsızlık suçunu işleyen çocukların, diğer gruplara göre uzun süreli ayrılık yaşadıkları; ilgi, şefkat ve bakımdan yoksun oldukları saptanmıştır. Güvenli ve sağlıklı bir bağlanma ilişkisi olan çocukların, suç işleme gibi riskli davranışlardan uzak durma ihtimalleri yüksek orandadır (Demirel ve Batman, 2023, s. 682-692).

4.5. Küçük ve Çocuk Kavramı

Çocuğun farklı disiplinlerdeki tanımları farklılık gösterir. Örneğin; pedagojide "18 yaşına kadar olan bireyler çocuk kabul edilirken; 21 yaşına kadar olanlar ergen olarak tanımlanır. Oysa Medeni Kanunu'na göre "Erginliğin, 18 yaşın doldurulmasıyla başladığı" belirtilir. Yasal manada "12 yaşını doldurmamış ve 15 yaşını bitirmemiş bireyler küçük; 16 yaşından gün almamış ve 18 yaşının doldurmamış bireyler, çocuk olarak tanımlanır." ¹³ (Özdemir, 2006, s. 1-160; Ereş, 2009; Yenisey, 2017).

4.6. Çocukların Suçluluğu

Ceza yargılamasında fail, soruşturma safhasında "şüpheli", kovuşturma safhasında "sanık" olarak adlandırılır. Ancak çocuklar için "sanık" kavramı yerine "suça sürüklenen çocuk" tabiri daha sık kullanılır. Batı literatüründe söz konusu durum, "rüştü olmayanların suçluluğu" anlamına gelen "Juvenile Delinquency" olarak nitelendirilir. Çocuk suçluluğu, çocuk yaşlarda edinilen olumsuz deneyimlerdir (Tekin, 2013, s. 5-29).

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa göre suçlara sürüklenabilen çocuklar, yasalarda tanımlanan eylemleri gerçekleştiren ve haklarında soruşturmanın ve kovuşturmanın yapılarak güvenlik tedbirlerinin uygulandığı kişilerdir. Türk Ceza Kanunumuzun 31. ve devamı maddelerine göre ise "Eylemi işlediği sırada 12 yaşını doldurmamış ve 15 yaşından küçük sağır-dilsiz olan çocuklarda cezai sorumluluk bulunmaz (Yüksel, 2024, s.70-110). Bu çocuklar hakkında ceza kovuşturması yapılamadığı ve ancak güvenlik tedbirlerinin uygulandığı" bilinir. *12 yaşını doldurup filin hukuksal mana ve sonuçlarını algılama yeteneğine sahip çocuklar hakkında indirim yapılabilir. 15 yaşını doldurmamışlarda sosyal inceleme raporları önem arz eder.*" Yargıtay kararına göre, çocuklarla ilgili sosyal inceleme raporları alınmadan cezai yaptırım veya güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi, yetersiz inceleme olarak kabul edilir (Saruç ve Güneş, 2014, s. 109-132; Kaya, 2020, s. 1-9).

Çocuklarla birlikte kullanıldığında, suç kavramı endişe verici bir anlam taşır. Toplumda huzurun ve barışın sağlanabilmesi için çocukların suç işlemesinin önlenmesi önemlidir

(Saruç ve Güneş, 2014, s. 109-132; Işık, 2014, s. 48-75).

4.7. Çocukları Suç İşlemeye Sevk Eden Nedenler

Çocukların suça karışma nedenleri, genellikle karmaşık ve çok boyutludur. Bu nedenler bireysel, ailevi, sosyal ve çevresel faktörlerin bir kombinasyonundan oluşur. Yoksulluk, arkadaş çevresi, madde bağımlılığı, ebeveyn tutum ve algıları başlıca nedenler arasında sayılabilir. Her bir faktör, çocuğun suç davranışı geliştirme riskini artırabilir (Ereş, 2009; Saruç ve Güneş, 2014, s. 109-132; Ekinci, 2016, s. 1-119).

Bireysel faktörler

Çocukların suç işlemeye yönelmesinde psikolojik ve davranışsal özellikler önemli rol oynar. Dürtü kontrolü zayıf olan, heyecan arayan ve sonuçlarını düşünmeden hareket eden çocuklar daha yüksek risk altındadır. Travmatik deneyimler, düşük benlik saygısı ve öğrenme güçlükleri de (örneğin, depresyon, anksiyete, madde bağımlılığı) suç davranışlarını artırabilir. İzmir Çocuk İslahevinde yapılan bir çalışmada, çocukların %52'sinde uyum ve kaygı, %70'inde depresyon ve %54'ünde korku reaksiyonları saptanmıştır (Işıktaç, 99; Acar, Demir, Görmez ve Keser, 2015, s. 651-656).

Ailevi faktörler

Aile, çocukların ilk sosyal ortamı olup, ebeveynlerin tutumları ile aile içi dinamikler, çocukların davranışlarını büyük ölçüde etkiler. İlgisiz ve aşırı disiplinli ebeveyn tutumları,

çocukların duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz etkileyerek suça eğilim göstermelerine neden olabilir. Aile içi şiddet ve cinsel istismara maruz kalan çocuklar, saldırgan, içe kapanık ve suç işlemeye meyilli olabilirler (Işıktaç, 99).

Ebeveyn tutumları

İlgiden ve sevgiden yoksun ebeveynlik, ebeveynler tarafından aşırı baskıya veya ilgisiz bırakılma, aile fertleri arasında suçluluk ve alkol bağımlılığı, şiddet, cinsel istismar, boşanma, ölüm veya terk edilme, fiziksel engel, özrürlük, aile tarafından kazandırılması gereken sosyo-kültürel değerlerin öğretilmemesi, gibi nedenler söz konusu tutumlar arasında yer almaktadır. Çocuk veya ergenin, ebeveynler tarafından yeterince iyi tanınmaması da başka bir etkidir. Nitekim Siirt'te suça sürüklenen 9-11 yaş grubundaki çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada, annelerin hiçbiri çocuklardan suça karışma öykülerini öğrenememiştir. Babaların da bu durumu, annelerle paylaşmadığı bilgisine ulaşılmıştır (Ekinci, 2016, s.1-119).

Ergenler bu süreçte ebeveynleri ile olan ilişkilerinde yanlışları, eksiklikleri ve tutarsızlıkları sorgulama eğilimindedirler. Dolayısıyla bu dönemde ergenler, ebeveynlerinin, kendi ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz olduğunu düşünerek farklı bağlanma figürlerine yönelirler; ilk sıraya romantik ilişkilerini, ardından ebeveyn-kardeş ve yakın arkadaş grubunu koyarlar. Kekemelik, inatçılık, direnme, cinsel bozukluk, şiddete meyil, evden ve okuldan kaçma ve sair davranış problemleri yaşanabilir. Özellikle ergenler ile ebeveynler arasındaki sevgi, otorite ve özgürlük unsurları arasındaki denge son derece önemlidir (Ulusoy, Demir, Baran, 2005, s. 367-386; Tıraşçı ve Gören, 2007, s. 70-74). (Ovacık, 2008, s. 1-136; Ereş, 2009; Baksi, 2018, s. 1-132; Acar, Demir,

Görmez ve Keser, 2015, s. 651-656; Pasli, 2019, s. 463-492).

Suç işleme meylinin ve intihar vakalarının artışında, ergenlik döneminin olumsuz nedenleri ya da sonuçları yer alır. Uykusuzluk, unutkanlık, ümitsizliğe kapılma, hiddetlenme, ölümü benimseme gibi belirtiler baş gösterebilir. Kimlik arayışının bu dönemde en önemli faktör olduğu söylenebilir. Yapılan son araştırmalar, meslek seçimi ve gelecek kaygısı gibi unsurların ergenleri intihara meylettirebileceği yönündedir. 16-18 yaş dönemindeki lise son sınıf öğrencilerinin, iş bulma ve benzeri kaygılarla sınava hazırlandıkları ve sosyal ilişkilerini askıya aldıkları düşünüldüğünde, intihara meylin de artabileceği göz ardı edilemeyecek bir gerçektir (Ulusoy, Demir, Baran, 2005, s. 367-386; Demir, 2006, s. 119-129).

Ailenin eğitim durumu

Suç işleyen çocukların ebeveynlerinin eğitim durumlarına bakıldığında, genellikle düşük profilde oldukları ya da okur-yazar olmadıkları görülmektedir. Teknoloji ve değerler arasında bocalayan çocuklar, sosyal çevrelerinde de çatışmalar yaşamaktadır. Kimilerinin eğitim durumu babalarınınki ile eşdeğer olup, %61'inin ilkökul mezunu olduğu belirtilmektedir. Siirt ilinde 9-11 yaş grubundaki suça sürüklenen çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada, annelerin %38'inin okur-yazarlığının olmadığı saptanmıştır (Saruç ve Güneş, 2014, s. 109-132; Ekinci, 2016, s. 1-119; Sarıbey ve Değirmenci, 2016, s. 287-314).

Ailenin ekonomik durumu

Ailedeki düşük sosyo-ekonomik düzey, yoksulluk ve işsizlik gibi faktörler, çocukların

suça yönelme riskini artırır. Ekonomik yetersizlikler arasında beslenme, barınma, giyim, eğitim, sağlık gibi temel ihtiyaçların karşılanmaması yer alır. Maddi yetersizlikler nedeniyle sokaklarda yaşayan çocuklar tehlikeli olaylarla başa çıkmak zorunda kalmaktadırlar.

Aile içerisinde madde bağımlılığının mevcudiyeti

Gelir düzeyi yüksek ailelerde bile uyuşturucu madde kullanımı ve suç çetelerine karışma durumu gözlenmektedir. Ergenler arasında madde kullanımının, özerklik anlamına gelen bağımsız davranışlar sergileme, otoriteye direnme, yalan söyleme, kaygı, üzüntü, başarısızlık gibi duygularla başa çıkmanın bir yolu olarak görüldüğü söylenebilir. Araştırmalar, çocukların %84'ünün madde kullandığını, %10'unun ise daha önceden deneyiminin olduğunu ortaya koymaktadır. Bazı çocuklar dava süreçlerinde bu konuyla ilgili doğru ve tutarlı bilgiler vermemektedir (Saruç ve Güneş, 2014, s. 109-132).

Aile yapısının ve kardeş sayısının fazlalığı

Ailedeki çocuk sayısının fazla olması, her bir çocuğun kâfi derecede ilgi ve sevgi görememesine neden olabilir (Saruç ve Güneş, 2014, s. 109-132).

Aile içinde şiddet ve cinsel istismar

Aile içinde şiddet ve cinsel istismara maruz kalan çocukların saldırgan, içe kapanık ve suç işlemeye meyilli oldukları saptanmıştır (Acar, Demir, Görmez ve Keser, 2015, s. 651-656).

Sosyal ve çevresel faktörler

Yoksul mahallelerde büyüyen çocuklar, suç oranlarının yüksek olduğu ortamlarda yaşarlar ve suçu bir yaşam biçimi olarak görmeye daha yatkın olabilirler. Kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği demografik etkiler, sosyo-kültürel yozlaşma ve yabancılaşma, çocukların suça karışma oranlarını artırabilir. Okul başarısızlığı, eğitimdeki eksiklikler, rol model eksikliği ve akran baskısı da bu süreci hızlandırabilir (Ereş, 2009; Baksi, 2018, s. 1-132).

Toplumsal faktörler

Çocukların suça yönelmesinde, bireysel faktörlerden öte toplumsal yapıdaki değişiklikler ve problemler de etkili olmaktadır. Çocuk suçluluğu, toplumsal sorunların bir yansıması olarak ifade edilmektedir (Çopur, Ulutaşdemir ve Balsak, 2015, s.120-124). Kentleşme ve sanayileşmenin beraberinde getirdiği sosyal değişimler, yabancılaşma ve geleneksel değerlerin kaybedilmesi gibi sorunlar, aile yapılarında bozulmalara neden olabilen ve çocukların suç işleme riskini artıran faktörler arasında yer almaktadır (Öter, 2018, s. 739-769; Nergiz ve Işıklı, 2019, s. 1-11).

Çocukların işledikleri suçlar

Ülkemizde yapılan birçok araştırmada, suça sürüklenen çocuklar açısından cinsiyet, suç türleri, ailenin sosyal ve ekonomik durumu bağlamında benzerlikler görülmüştür. Çocukların %84'ünün uyuşturucu madde bağımlısı olduğu, %42'sinin basit yaralama, %24'ünün hırsızlık, %20'sinin mala zarar verme, %9'unun ise tehdit, hakaret ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar işlediği saptanmıştır. Suça karışma oranı, erkek

çocuklarda daha fazladır (Kurtuluş, Salman, Günbet, Boz, Cenger ve Acar, 2009, s. 8-14; Aslan, 2021, s. 79-86).

Suçun genel olarak nedenleri incelendiğinde, psikolojik bozukluklar, aile içi eksiklikler, ekonomik yoksunluklar, sosyal dışlanma, normsuzluk, etiketsel dışlama gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir.

Kanaatimizce, bireylerin suça yönelimine etki eden münferit, toplumsal ve yapısal olarak tüm unsurların birlikte ele alınmasının makul olacağı değerlendirilmektedir.

4. ANNE-OĞUL İLİŞKİLERİNİN SUÇ EĞİLİMİNE ETKİSİNE KURGUSAL ÖRNEKLER

Lionel Shriver'in *We Need to Talk About Kevin* romanında anne-oğul ilişkisine bakış

Lionel Shriver'in, "**We Need to Talk About (Kevin Hakkında Konuşmalıyız)**" adlı eseri, sonradan sinemaya da uyarlanarak geniş kitlelere ulaşmıştır. Eser, bir anne olan Eva'nın, oğlu Kevin'in işlemiş olduğu cinayetler sonrası anneliğini sorgulama sürecini ele alır. Eva, evliliğini ve anneliğini, gelenekçi, basmakalıp toplum yapısının dayatmaları olarak görür ve bunun özgürlüğünü ve sosyal yaşamdaki rolünü kaybetmesine neden olduğunu düşünür. Seyahati seven, özgür ruhlu, prestij sahibi olan bir yazar olan Eva, istemediği hamileliği ve doğumu zor bir süreç olarak yaşamış ve oğluna yeterince sevgi gösterememiştir. Kevin, annesinin ilgisizliği nedeniyle güven duygusundan yoksun olarak büyümüştür ve ergenlik döneminde de anne-oğul arasındaki iletişimsizlik devam etmiştir.

Kevin'in babası Franklin ise annesi Eva'nın başarılarının gölgesinde kalan ve pasif tutum

sergileyen biridir (Ar, 2014, s. 6-68; Yüce, 2018, s. 1267-1277).

Oğul Kevin, annesinin prestij ve bağımsızlığının peşinde olduğunu düşünerek, annesi için değerli olan kişileri tespit edip yok etme arzusuna kapılmıştır. Bu arzuyu, annesinin mesleğini, prestijini ve özgürlüğünü kaybetmesine neden olan hamlelerle gerçekleştirecektir. Kevin, henüz 16 yaşındayken, babası tarafından hediye edilen yay ve oklarla arkadaşlarını, öğretmenlerini, kız kardeşini ve babasını öldürmüştür. Cinayetlerden sonra okuldan tebessüm ederek çıkmış ve polisler tarafından tutuklandığında annesinin kendisine olan bakışından tatmin olmuştur. Eva, eşini ve çocuklarını kaybettikten sonra toplum tarafından dışlanmış ve cezalandırılmıştır.

Kevin'i hapiste sürekli ziyaret eden Eva, onunla bağ kurmaya çalışmıştır. Kevin, annesine sarılarak ağlamış ve işlediği eylemlerden ötürü pişmanlık duymuştur. Cezaevi ortamında Kevin, annesiyle olan ilişkisini gerçekliğe dönüştürmüş ve üst benlik gelişimini deneyimlemiştir. Bu eser, anne-oğul ilişkilerinin suç eğilimi üzerindeki etkisini çarpıcı bir şekilde gösterir.

Elif Şafak'ın *İskender* romanında anne-oğul ilişkisine bakış

Elif Şafak'ın *İskender* romanında, "İskender" karakteri ile anne "Pembe" arasındaki ilişki, töreler, aşklar, modernite ve tasavvufi bakış açılarından değerlendirilir. Pembe, oğlunun doğduğu gece huzursuz bir ruh haline bürünür ve ona isim vermeyi reddeder. Birkaç yıl isim verilmeyen oğula, bilge bir kadın tarafından "merhametli, makul" anlamını taşıyan "Selim" ve "savaşan, asker" manasında kullanılan "İskender" adları önerilir. İskender, sünnet

olacağı esnada, korkup ağaca saklanır ve annesi onu ikna edip önce sarılır, ardından tokat atar. Ataerkillik kodlamalarına mensup bu ailenin, yıllar sonra İngiltere'ye taşınmasından sonra dahi, anne-oğul arasındaki ilişkinin aynı şekilde devam ettiği belirtilir. Pembe, ekonomik sıkıntılar nedeniyle kuaför salonunda çalışmaya başlar ve "Elias" adında biriyle tanışır. Bu kişi ile olan yakınlığı cinsellikten öte sevgiye, dostluğa, arkadaşlığa dönüşür. Oğul İskender, annesinin bu ilişkisini öğrendiğinde onu uyarmayı düşünür, ancak başaramaz ve annesinin çalışmasını yasaklar. Sonuçta, törelerin etkisiyle annesi sandığı teyzesini bıçakla öldürür. İskender, annesini öldürdüğünü zannederek yıllarca cezaevinde muhasebe ve sorgulama yapar.

İskender'in kardeşi olan Esmâ, kendisinden yanlışlıkla öldürülenin aslında teyzesi olduğunu saklamaktadır. Kardeşlerden feminist olan Esmâ'ya göre İskender'in bu suçu işlemedeki en büyük etken, annesi ve patriarkal değerlerdir. Diğer kardeş Yunus'a göre ise durum farklılık arz etmektedir. İskender'in üzerindeki toplum baskısı ve erkeklere mahsus egemen değer yargılarının idrak edilemediği fikri savunulur. Bu fikre göre İskender, aslında hem katil hem de kurban olarak addedilir. İskender, annesinin hayatta olduğunu öğrendiğinde ondan af diler ve annesi doğduğu topraklarda oğlunu affeder (Demir, 2012, s. 849-857).

5. ANNE-OĞUL İLİŞKİLERİNİN SUÇ EĞİLİMİNE ETKİSİNE GERÇEK HAYAT HİKÂYELERİNDEN ÖRNEKLER

Ed Gein ve annesi (1906-1984):

Ed Gein, ABD'de bir seri katil ve mezar soyguncusu olarak tanınır. Gein'in annesinin aşırı dindar ve baskıcı tutumu, Gein'in cinsel

sapkınlıklarını besleyen ve psikolojisini etkileyen bir faktör olmuştur. Kanaatimizce, bağlanma kuramına göre, anneyle kurulan güvenli olmayan bağ ve aşırı kontrolcülük, bireyin kişilik gelişimini engellemiş, cinsel sapkınlıklar ve empati eksikliğine yol açmıştır. Neticede kriminolojik olarak “psikopatik” ve paranoid” kişilik yapılanmalarının gözlemlendiği söylenebilir.¹⁴

Ted Bundy ve Annesi (1946-1989):

Ted Bundy, ünlü bir seri katil olarak bilinir. Annesiyle olan ilişkisi, Bundy'nin kimlik arayışı ve kadınlara karşı olan patolojik ilişkisi üzerinde önemli bir rol oynamıştır.

Ted Bundy'nin yaşadığı kimlik karmaşasının, patolojik narsizm ve kadınlara yönelik öfkeyle birleştiği, akabinde suç davranışına evrildiği düşünülmektedir.¹⁵

John Wayne Gacy ve Annesi (1942-1994):

John Wayne Gacy, ABD'de bir seri katil olarak tanınır. Annesinin baskıcı ve uzak tutumu, onun ileriki yıllarda suç işlemede etkili bir faktör olarak görülmüştür.¹⁶ Gacy'nin annesiyle olan soğuk ve mesafeli ilişkisi, babasının ise alkolik ve saldırgan tutumu, çocuğun sevgi ihtiyacının bastırılmasına, rol karmaşasına, antisosyal kişilik bozukluğuna ve güç saplantısına yol açtığı ifade edilebilir.

Charles Manson ve Annesi (1934-2017):

Charles Manson, suç dünyasında popüler bir figür olarak bilinir. Çocukluğunda annesi hapiste olduğu için Manson, erken yaşta suç dünyasına yönelmiştir.¹⁷ Manson'ın, çocuk yaşta sevgisiz ve güvensiz ortamda büyüdüğü için bağlanma bozuklukları, duygusal yoksunluk ve dışlanmışlığın suça yönelimi kolaylaştırdığı söylenebilir. Liderlik vasfı ve tarikat kurmasının ise karizmatik manipülasyon ve telafi davranışlarının ürünü olduğu değerlendirilmektedir.

David Berkowitz (Son of Sam) ve Annesi: (1953-Günümüz):

David Berkowitz, New York'ta 1970'lerde işlediği seri cinayetlerle tanınan bir katildir. Annesi onu doğurduktan sonra evlatlık vermiştir ve Berkowitz, bu durumu ileriki kimlik krizi olacak şekilde deneyimlemiştir. Bu deneyimlerin, onun psikolojik sağlığı ve sonrasında işlediği suçlar üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.¹⁸ Berkowitz'in durumu, kimlik travması, evlat edinilen çocuklarda aidiyet sorunları reddedilme duygusu ile açıklanabilir.

Bireyin öz kimliği bastırıldığında paronaya, saldırganlık ve şiddet davranışları suça meyilde anlamlı hale gelmektedir.

¹⁴ https://tr.wikipedia.org/wiki/Ed_Gein

¹⁵ https://tr.wikipedia.org/wiki/Ted_Bundy

¹⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/John_Wayne_Gacy

¹⁷ https://tr.wikipedia.org/wiki/Charles_Manson

¹⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/David_Berkowitz

13 yaşındaki İ. A.'nın annesine rahatsızlık veren adamı boğazından bıçaklaması (12 Aralık 2022):

13 yaşındaki İ.A, Sakarya'da annesini taciz eden adamı, koruma refleksiyle boğazından bıçaklamıştır.¹⁹ 13 yaşındaki çocuğun İ.A'nın, annenin tehdit altında olduğu algısıyla harekete geçtiği işlediği belirtilmiştir. Kanaatimizce bu durum, koruma güdüsü, dürtü kontrol eksikliği ve aile sadakati ile açıklanabilir.

17 erkek öğrencinin, sınıf arkadaşları 14 yaşındaki A.B'ye, tuvalette cinsel tacizde bulunması (Ekim 2023):

17 erkek öğrenci, Çankaya/Ankara'da 14 yaşındaki sınıf arkadaşına, tuvalette cinsel tacizde bulunmuştur. Ailenin, 2023 Ekim ayında polis merkezine giderek kızıyla aynı okulda okuyan 17 erkek öğrenciden şikâyetçi olduğu bildirilmiştir. Anne ve babanın, kızlarının kaydını hemen başka bir okula aldırıldığı; ailenin, okulda herkesin haberdar olduğunu ileri sürerek konuyla ilgili okul yönetimi ve öğretmenler hakkında suç duyurusunda bulunduğu ifade edilmiştir.²⁰ Vakanın nedeninin, grup davranışı, akran zorbalığı, dürtülerin kontrol edilmemesi ve cinsel cesaret nedeniyle işlendiği iddia edilmiştir. Burada grup davranışı, sosyal öğrenme kuramıyla açıklanabileceği gibi aile ve okul denetiminin eksikliğinin, bireylerin suç işleme ve sapma davranışlarını kolaylaştırdığı düşünülmektedir.

Okul Müdürünün, Y.K. tarafından bıçaklanarak öldürülmesi (7 Mayıs 2024):

Eyüpsultan/İstanbul'da, Okul Müdürü İbrahim Oktugan, Iraklı eski öğrencisi Y.K. tarafından makam odasında silahla vurularak öldürülmüştür.

Ülkemizdeki okul saldırılarından biri olan cinayet, öğretmen hakları ve Türkiye'deki göçmenler hakkında tartışmalara sebep olmuştur. Bu vaka, okul güvenliği, göçmen uyumu ve otoriteye karşı öfke gibi temaları içermektedir. Kanaatimizce, suçun nedeni bireysel olsa da kültürel entegrasyon, travma, dışlanmışlık bağlamında incelenmelidir.²¹

14 yaşındaki M.Ö.'nün 13 yaşındaki bir çocuktan cep telefonu çalması (Ocak 2025):

14 yaşındaki M.Ö., Adana'da, okul çıkışında 13 yaşındaki bir çocuktan cep telefonu çalmıştır. Olayın basit maddi çıkar elde etmek için işlendiği ve M.Ö'nün düşük gelirli aileden geldiği iddia edilmiştir. Gerilim teorisine göre, başarıya ulaşamayan çocukların yasadışı yollarla hedeflerine ulaşmaya çalışır.²²

Yoksulluk ve fırsat eşitsizliğinin, suça yönelmenin temel etkeni olduğu değerlendirilmektedir.

14 yaşındaki Mattia Ahmet Minguzzi'nin öldürülmesi: (24 Ocak 2025)

İstanbul'un Kadıköy semtinde çarşı pazarında 14 yaşındaki Mattia, 15 yaşındaki B.B. ve 16 yaşındaki U.B tarafından uğradığı

¹⁹ <https://www.milliyet.com.tr/milliyet-tv/annesini-rahatsiz-eden-kisiyi-bicaklamisti->

²⁰ <https://anlatilaninotesi.com.tr/20241203/ankara-cankavadaki-bir-ortaokulda-istismar-davasi->

²¹

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0brahim_Oktugan_cinayeti

²² <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/magdur-13->

bıçaklı saldırı nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Suçun nedeni, sözlü tartışmanın büyüyerek öfkeye dönüşmesi idi. Mattia'nın annesi Yasemin'in, oğlu ile sevgi dolu, sembolik anlamlı ilişkisi vardı. Oğlunu kaybeden annenin, travmatik kayıp yaşadığı ve kendisini arafta kalmış gibi hissettiği ifadelerine yansımıştır. Toplumda infial uyandıran bu vaka, anneler ve aileler için duyarlılık ve yasa değişimi gündemi oluşturmuştur. Mağduru bıçaklayan fail 15 yaşındaki B.B'nin, anne ve babasının 1 yaşındayken ayrıldıkları ve anneden yoksun olarak büyüdüğü iddia edilmiştir.²³

Olay, uluslararası arenada geniş yankı bulurken ülkemizde ise gençliğin şiddeti üzerine kamuoyu araştırması başlatılmıştır.

Bu vakada, anne yoksunluğunun, çocuğun empati gelişimi açısından negatif yönde etkilendiği ve suça sürüklendiği söylenebilir. Mağdurun annesi açısından da travmatik yas süreci ve anlam arayışını gündeme getirdiği düşünülmektedir.

14 yaşındaki S.D.'nin gebe kadını silahla vurması (28 Şubat 2025):

14 yaşındaki S.D, Tekirdağ/Çorlu'da akrabası olan gebe kadını silahla vurarak bebeğin ölümüne yol açmıştır.²⁴ Olayın nedeninin, kadınlar arasında çıkan anlaşmazlık esnasında silahın ele geçirilip kullanılması idi. Bu vakada, çevresel faktörlerin, öfke kontrolünün, silaha erişim gibi unsurların ön planda görülmektedir. Suçun planlı olmamasının, dürtüsel saldırganlık değerlendirileceğini göstermektedir.

14 yaşındaki İ.Ş.'nin Rabia Y.'yi boğazından bıçaklayarak öldürmesi: (Mayıs 2025)

14 yaşındaki İ.Ş., Tekirdağ/Süleymanpaşa'da çamaşır makinesini çalıştıramadığı gerekçesiyle komşusu Rabia Y.'yi evlerine çağırarak boğazını bıçakla keserek öldürmüştür. Cep telefonu ve ziynet eşyalarını alıp kaçmıştır.²⁵

Olay, ilk bakışta gasp amaçlı planlı bir saldırı olarak görülse de çocuk yaşta suç planlamasının varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Antisosyal kişilik eğilimleri, ailede denetim eksikliği ve ahlaki gelişim geriliğinin suça yönelimde etkili olduğu düşünülmektedir.

Bu örnekler, annelerin oğullarının üzerindeki etkilerinin derin ve karmaşık etkilerini göstermektedir. Her bir vakada annelerin rolü farklıdır ve bu ilişkinin çocuğun psikolojik gelişim ve eylemleri üzerinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Anne figürünün yokluğu ya da işlevsizliği, suç işleme davranışında belirleyici rol üstlenmektedir. Bağlanma sorunları, duygusal ihmaller ve kimlik gelişimi travmaları ön plandadır. Sosyoekonomik düzey, suç tipini ve ağırlığını belirlemede rol oynamaktadır. Erken yaşta işlenen suçlar, çoğunlukla empati eksikliği, dürtü kontrol bozukluğu ve sosyal öğrenme mekanizmaları ile ilişkilidir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Annelerin çocuklar üzerindeki etkileri kompleks ve çok yönlü olup, sosyal bilimlerin önemli bir araştırma alanı olmuştur. Bu çalışma,

²³ https://tr.wikipedia.org/wiki/Mattia_Ahmet_Minguzzi_cinayeti

²⁴ <https://www.hurriyet.com.tr/video/tekirdagda-14-yasindaki-cocuk-hamile-kadini-silahla-vurdu->

²⁵ <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/tekirdagda-kan-donduran-olay-komsusunun-14-yasindaki-oglu-bogazini-kesip-altinlarini-caldi-42784990>

söz konusu etkilerin, suç işleme oranları üzerindeki potansiyel etkilerini incelemiştir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar, suça sürüklenen çocukların %90'ının erkek çocuklardan oluştuğunu göstermektedir. Literatürden elde edilen bulgular, sağlıklı ve destekleyici bir anne-oğul ilişkilerinin, çocukların suç işleme eğilimlerini azalttığını ifade etmektedir.

Bağlanma teorisi, bu ilişkinin önemini vurgulamakta ve güvenli bağlanma ile yetişen çocukların toplumsal uyumlarının daha iyi olduğunu öne sürmektedir.

Anne-oğul ilişkilerinde görülen eksiklikler; güvenli bağlanmanın sağlanamaması, annenin ruhsal veya sosyal destekten yoksunluğu, erken yaşta yapılan evlilikler, istenmeyen gebelikler ve travmatik deneyimler gibi faktörler üzerinden şekillenmekte ve çocuğun sağlıklı sosyalizasyon sürecini sekteye uğratmaktadır. Bu durum, bağlanma kuramı ve sosyal öğrenme teorisi perspektifinden değerlendirildiğinde, bireyin empati, dürtü kontrolü ve sosyal kurallara uyum gibi temel gelişim alanlarında yetersizlikler yaşamasına neden olabilmektedir.

Toplumlardan toplumlara farklılık arz eden ve hukuka aykırı eylemler olarak nitelendirilen suç, bireylerin toplum sahnesinde varlığını idame ettirdikçe devam edecek bir olgudur. Suç olgusu, sadece hukukçularca değil, kriminologlar ve sosyologlarca da araştırılacak ve zaman harcanacak devinimsel bir konudur. Hukuk, suça sürüklenen çocukları, yetişkin kişilere tatbik edilecek cezaların kapsamı dışında ele alır. Hâlbuki sosyoloji, söz konusu durumu toplumda muteber olan normlarla, değerlerle ve sosyal yapılarla ve geniş perspektifle irdeler.

Diğer yandan sosyolojik teoriler, suçu birey ile toplum arasındaki ilişkiler bağlamında açıklamaktadır.

Sosyal süreç teorilerinde birey suçlu ve sapkın davranışları bireyler, öğrenme yoluyla içselleştirmekte ve rasyonelleştirmektedir. Anomi, alt kültür ve etiketleme gibi yaklaşımlar, bireyin normlardan uzaklaşmasının veya dışlanması suça yönelmedeki etkisini vurgulamaktadır. Ayırıcı fırsatlar ve gerilim teorileriyle de çocuk suçluluğunun kuramsal bağlamı açıklanmaya çalışılmaktadır. Özellikle çocuk yaşta etiketlenen bireylerin, toplumla kurdukları bağın zayıflaması neticesinde, suç içeren alt kültürlere yönelme eğiliminde oldukları görülmektedir.

Ekonomik ve çevresel faktörlerin de suç üzerindeki belirleyiciliği yadsınmaz. Yoksulluk, fırsat eşitsizliği, kentleşme sürecinin doğurduğu yalnızlaşma ve denetimsiz mekânlar hem araçsal hem de tepkisel bir çıkış yolu olarak benimsemelerine neden olmaktadır. Bu bağlamda Psikolog Philip Zimbardo'nun 1971 yılında gerçekleştirdiği Stanford Hapishane Deneyi, bireyin suça eğiliminin yalnızca kişilik özelliklerine değil, aynı zamanda içinde bulunduğu sosyal çevre, otorite yapısı gibi birtakım dışsal faktörlere de bağlı olduğunu ortaya koyan çarpıcı bir çalışmadır.

Zimbardo bu durumu, "Lucifer Etkisi" ile de kavramsallaştırmıştır.

Etiketleme teorisi açısından bireylerin kendilerine atfedilen toplumsal etiketleri nasıl benimsediklerini ve bu etkilerin davranışlarını nasıl etkilediğini göstermektedir.

Söz konusu deney, her ne kadar doğrudan ekonomik eşitsizlik gibi faktörler ön planda olmasa da mahkûm rolündeki bireylerin yaşadıkları psikolojik baskı ve hak kısıtlamaları,

davranışlardaki bozulmaları açıklamak açısından yapısal gerilim kuramıyla da ilişkilendirilebilir. Kanaatimizce, her teorinin kendi iç tutarlılığına sahip olsa da hiçbirinin tek başına yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Suçun nedenleri ise bireyin iç dünyasından başlayarak ve toplumsal yapıya kadar uzanan çok katmanlı bir düzlemde şekillenmektedir. Bu noktada bireyi suça iten nedenlerin yalnızca bireysel eksikliklerden değil; sistematik ve yapısal sorunlardan da kaynaklandığını kabul etmek, bütüncül bir suç politikası geliştirmek açısından elzemdir. Suç işleme ve sapma davranışlarının önlenmesi için kişiyi hata yapmaktan alıkoyan ve çocukları suç işlemeye sevk eden nedenler belirlenmeli ve bertaraf edilmelidir. Emek harcamadan kazanç sağlama isteği, öç alma dürtüsü, medya etkisi gibi muhtelif nedenlerin ortaya konulması ve bu nedenlere karşı aktif ve işlevsel müdahale mekanizmalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Toplumda muteber kabul edilen iyi-kötü, doğru-yanlış gibi normlar içselleştirilmelidir. Toplumsal bağlılık, aidiyet, adanmışlık, faydalı meşguliyet gibi değerler benimsenmeli, benimsetilmeli ve pekiştirilmelidir. Toplumsal yaşamda kendisini değerli hisseden birey, sevdiklerini incitmekten ve toplumdaki saygınlığını yitirmekten çekincecek, bu bağlamda suç ya da sapma davranışlarına yönelmekten kaçınacaktır. Örneğin, gelecekte hâkim, savcı, doktor ya da öğretmen olmayı hedefleyen bir birey; sınavda kopya çekmek ya da suça karışmak gibi davranışlardan uzak duracaktır.

Annelerin çocuklar üzerindeki etkileri ele alınırken, kültürel ve toplumsal faktörlerin de bu ilişkide önemli rol oynadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuğun duygusal dayanıklılığını ve özgüvenini artıracak bir model olarak anneler, sağlıklı anne-oğul

ilişkileri kurmalıdır. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuk gelişimindeki rolleri konusunda toplumsal farkındalık oluşturulmalı; ebeveynlerin çocuklarıyla etkili iletişim kurmalarını ve duygusal bağlarını güçlendirmelerin destekleyen programlar hayata geçirilmelidir. Aile içi sorunlar erken aşamada tespit edilmeli; sağlık çalışanları, sosyal hizmet uzmanları ve eğitimciler bu süreçte ailelerle iş birliği içinde çalışmalıdır.

Eğitim düzeyi düşük ve maddi olanakları yetersiz aileler, ilgili kamu kurumlarınca belirlenmeli; suç eğilimini önlemeye yönelik stratejiler ve politikalar oluşturulmalıdır. Parçalanmış aile bireylerine profesyonel sosyal destek hizmetleri sunulmalı ve bu desteklerin tutarlı şekilde sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Aksi takdirde kurumlara ve topluma duyulan güvenin zedelenmesi kaçınılmaz olacaktır.

İdeal annelik yaklaşımı, kadınlar üzerindeki toplumsal tahakkümün kaldırılması ve onların özgürleştirilmesi suretiyle sağlanmalıdır. Gelecekteki araştırmalar, annelik rolünü ve anne-oğul ilişkilerini sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamlar çerçevesinde derinlemesine ele almalı ve uygulamalar kapsamlı olmalıdır.

Suçla mücadele süreci, sosyoloji, psikoloji, hukuk gibi disiplinlerarası bir yaklaşımla yürütülmelidir.

Bu doğrultuda suç teorileri, günümüz dünyasının değişen sosyal yapıları ve yeni tehditleri göz önüne alınarak yeniden ele alınmalı; birleştirici, bütüncül ve işlevsel yaklaşımlar sergilenecek konsensüs geliştirilmelidir.

Sonuç olarak, Travis Hirschi'nin ifadesiyle, "Boş eller, şeytanın atölyesidir" sözü unutulmamalıdır. Sosyal medya ve sanal platformların daha bilinçli kullanılması

desteklenmeli; çocukların zamanlarını nitelikli bir biçimde geçirmelerine olanak sağlayacak sanat ve spor aktiviteleri gibi etkinlikler yaygınlaştırılmalı, faydalı meşguliyet terapileri gerçekleştirilmelidir.

Kanaatimizce, damgalamalar, yaftalamalar, dışlamalar veya etiketlemelerden dolayı sadece ceza verilmesine yönelik tutum ve davranışlar benimsenmemelidir ki çocukların mükerrer suç işlemesine, kriminal kariyerlerinde çığ açmalarına mahal verilmesin.

KAYNAKÇA

Acar, G., Demir, A., Görmez, D. ve Keser, İ. (2015). Aile ve Çocuk Suçluluğu İlişkisi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1 (2), 651-656.

Akşit, M.A., Kuşku, M., Oktay, G., Demirsoy, N. ve Şaylıgil, Ö. (2017). Ana/Anne.

Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi, Yenidoğan Dergisi, 2 (4), 40, 1-37.

Aktepe, E. ve Atay, İ.M. (2017). Çocuk Evlilikler ve Psikososyal Çalışma Sonuçları. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi, 9 (4), 410-420.

Allen, T.T. (2022). The Historical Analysis of Childhood and Juvenile Delinquency: Implications of American Social Trend and Thought. Juvenile and Family Court Journal, 73 (3), 33-43.

Aslan, F.S. (2023). Kötülüğün Sıradanlaşması. İstanbul Kent Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 4 (2), 1-14.

Aslan, Y. (2021). Suça Sürüklenen Çocuklarla İlgili yapılan Yayınların İncelenmesi. Anatolian Journal of Health Research, 2 (3), 79-86.

Atan, M. (2015). Radikal Feminizm: “Kişisel Olan Politiktir”. Sisteminde Aile. The Journal of Europe Middle East Social Science Studies, 1 (2), 1-21.

Attepe, S. (2010). Anne-Baba Kaybının Çocuklar Üzerindeki Etkileri. Aile ve Toplum Dergisi, 11 (6), 1-6.

Alparslan, B. (2020). Nesiller Arası Aktarımda Kadınlık ve Annelik İnşaları. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, 1-170, Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Göklem Tekdemir.

Alparslan, B. (2019). Sojourner Truth'un Mirası: Ben Kadın Değil miyim? Mor Psikoloji, 3, 4-16.

Ar, Y. (2014). Fallus ve Kastrasyon Kavramları Çerçevesinde Bir Anne-Oğul İlişkisi: "Kevin Hakkında Konuşmalıyız". Ayna Klinik Psikolojisi Dergisi, 1 (1), 60-68.

Atalar, Z. T. (2023). Anne Olan Kadınlarda İdealize Edilen annelik Rolü ve Özgün Benlik ile Oluşan Kadınlık Rolü Arasındaki İlişkilerde Bireyselleşmenin Etkisi Üzerine Gelişimsel Farkındalık Çalışması. Psikoloji Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 1-206. Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Nevin Eracar.

Bahar, B. (2019). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Annelik Rolü: Elisabeth Badinter ve Eleştirel Annelik Teorisi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı. Tez Danışmanı: Doç. Dr. Muharrem Açıkgöz.

Baksi, Y. (2018). Suça Sürüklenen Çocuklarda Bağlanma, Davranış Problemleri ve Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Sosyal Hizmet Disiplini Çerçevesinde Değerlendirilmesi. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 1-132. Tez Danışmanı: Doç. Dr. Reyhan Bahçivan Saydam.

Bal, H. (2004). Çocuk Suçluluğu, Fakülte Kitabevi, Isparta.

Balcı, H. (2011). Çocuk Suçluluğu ve Toplumsal Nedenleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Kütahya, 1-123.

Bayhan, T. Çocuk Olmanın Ceza Muhakemesine Etkisi. <https://www.tugbabayhan.av.tr/p38>

Bingöl, İ. (2022). Sosyolojik suç teorilerine kuramsal bir yaklaşım. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi, 24, (640-652).

Buldur, A. N. (2009). "A Qualitative Investigation of Maternal Representations in Pregnancy and Early Motherhood. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü.

Burç, P.E. (2015). Popüler Kültür ve Annelik: Anneliğin Farklı Görünümleri. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1-15.

Büyüksarı, S. T. ve Çalışır, H. (2021). Planlanmamış Gebeliklerin Doğum Sırası Annelik Davranışlarına Etkisi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 5 (1), 37-50.

Bolat, D. (2021). Cinsiyet/ Toplumsal Cinsiyet. <https://feministbellek.org/>. (Erişim tarihi: 16.05.2023).

- Cesuroğlu, j., Mentешеoğulları, E. ve Yıldız, M. (2023). Çocuk Hukuku ve Çocuk Haklarının Önemi. Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (28), 16-27.
- Çakı, F. ve Altındere, E. (2017). Risk Toplumunda Çocukluk. Çekmece İzü Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (10-11), 147-171.
- Çetin, A.Y. (2015). Dede Korkut Kitabında Baba, Oğul ve Baba-Oğul İlişkisi.
- Çetin, M. (2020). Toplumsal Gerçeklik Olarak Çocuk Gelinler. Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi, 5, 107-122.
- Collett, J.L. (2005). What Kind of Mother am I Impression Management and the Social Construction of Motherhood. Symbolic Interaction, 28 (3), 327-347.
- Colinworth, P. ve Strom, R. (1996). Parent Success İndicator. Development and Factorial Validation Educational and Psychological Measurement, 56 (3), P.147-158.
- Coşar, Y. (2005). Kentleşen Türkiye’de Çocuk Suçluluğu, TBB Dergisi, (56), s.281-327.
- Çopur, E., Ulutaşdemir, N. ve Balsak, H. (2015). Çocuk ve Suç. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1 (2), 120-124.
- Davis, S.N. ve Greenstein, T. (2011). “Why Study Housework? Cleaning as a Window into Power Couples”. Journal of Family Theory ve Review, 5 (63-71).
- Deirdre, J.D. ve Debra, S.H. (2003). Invisible Mothers: A Content Analysis of Motherhood Ideologies and Myths in Magazines. Sex Roles, 49, 21-33.
- Demir, F. (2012). Elif Şafak’ın İskender Romanında Bir Töre Cinayeti Bağlamında Anne-Oğul İlişkisine Bakış.
- Demir, N.Ö. (2006). Ailedeki Madde Bağımlılığının Ergenin Sapmış Davranışlara Yönelmesindeki Etkisi: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 23 (1), 119-129.
- Demirel, A.C. ve Batman, H. (2023). Bağlanma Kuramı ve Sosyal Hizmet. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (7), 682-692.
- Doğan, M.M. ve Arslan, K.T. (2023). Akademisyenlik ve Annelik: Fenomenolojik Bir Araştırma. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23 (3), 629-656.
- Doğan, Ü.G. A. N. ve Mutlu, S. (2022). Çocuk Gelin Evliliklerin Sosyo-Kültürel Kökenlerine İlişkin Nitel Bir Çalışma. Faculty of Letter Journal of Social Sciences. 46 (2), 218-235.
- Doğan, H.İ. ve Sevinç, B. (2011). Suç Teorileri ve Şehir Güvenliği: Bitlis İliyle İlgili Genel bir Değerlendirme. Polis Bilimleri Dergisi, 13 (3), 27-53.
- Elçi, E. (2012). Kadınlarla Yapılmış Bir Söylem Çalışmaları. Studies in Psychology, 31,1-28.

Ekinci, N.K. (2016). Suça Sürüklenmiş Çocukların Annelerinin Çocuklarına İlişkin Algısı: Siirt Örneği. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 1-119. Danışman: Dr. İ. Bülent İLİK.

Eren, S. ve Demiray, N. (2019). Çocuk suçluluğunu etkileyen muhtemel faktörler: Suç korkusu, kentleşme ve aile yapıları: Samsun İlk adım ve Canik İlçeleri örneği. Researcher: Social Science, 7(4),132-161.

Ereş, F. (2009). Toplumsal Bir Sorun: Suçlu Çocuklar ve Ailenin Önemi. Aile ve Toplum Dergisi, 11(5).

Erdoğan, F. (2010). Kanunla İhtilafa düşmüş Çocuklar ve Çocuk Suçluluğuna Etki Eden Sosyo-ekonomik Faktörler. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 1-79. Danışman: Prof. Dr. Gökhan ORAL

Fedakâr, P. (2014). Besleyen mi, Öldüren mi: Türk Mitik Tasavvurunda Anne Arketipinin Antropomorfik görünüşleri. Milli Folklor, 26 (103), 1-15.

Geçer, H. ve Çelik, C. (2017). Kadının Çalışma Hayatına Girmesiyle Oluşan Aile İçi Roller Sistemindeki Değişim ve Din İlişkisi (Niğde örneği). Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 6 (12), 1-30.

Guy, M.E. (2004). Newman M.A: Womens Job, Mens Sex Segregation and Emotional Labor. Public Administration Review, 64 (3), 289-298. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/> (Erişim tarihi: 24.03.2023).

Güllü, İ. (2014). Suç Olgusuna Teorik ve Eleştirel Bir Yaklaşım. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 16 (1), 104-107.

Hachısuka, R. ve Sugiyama, C.A. (2020). Ben Çocuğumu Böyle Besliyorum! Beslenme Konusunda Sosyal Medya Anneleri Üzerine Bir Değerlendirme. International Journal of Human Studies, 3 (5), 123-142.

Hançer, A. (2018). Toplumsal Cinsiyet Olarak Kadının Annelik Kimliğine Eleştirel Bir Bakış. Akdeniz İletişim Dergisi, 1(2), 177-202.

Hüsnü, S. (2016). The Role of Ambivalent, Sexim and Religiosity in Predicting Attitudes Toward Childlessness in Muslim in Student. Sex Roles, 75, 573-582.

Irak, E.E. ve Parlar, Hanifi (2019). Travma Yaşamış Annelerin Tutumlarının Çocuklarının Psikososyal Gelişimine Etkisi. Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi, (2), 24-37.

Işık, S.Y. (2015). Küresel-Kültürel Değişim ve Yeni Annelik: Ankara Kâmil Ocak Mahallesi Örneği. Eğitim-Bilim-Toplum Dergisi, 13 (50), 48-75.

Işıktaç, Y. (1999). Sosyolojik Açından Çocuk Suçluluğu. Mevzuat Dergisi, 2 (13).

Jeremiah, E. (2006). Motherhood to Mothering and beyond Maternity Recent Feminist Thought. *Journal of the Association For Research on Mothering*. 8 (1-2), 21-33. <https://sas-space.sas.ac.uk/5639/> (Erişim Tarihi: 16.05.2023).

Kamer, V.K. (2013). Çocukların Suça Sürüklenmesine neden olan Faktörler ile Sosyal Teoriler. *Türkiye Adalet Akademisi dergisi*, 4 (12), 219-237.

Karaaslan, A. (1995). Anne-çocuk ilişkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul Dergisi*, 11 (1), 77-84.

Karaman, E.D. ve Doğan, N. (2018). Annelik Rolü Üzerine: Kadının, “Annelik Kimliği Üzerinden Tahakküm Altına Alınması. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 1475-1496.

Kartal, C. B. (2008). II. Meşrutiyetin Cumhuriyete Mirası: Makbul Kadınlar. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 38, 215-238.

Kaya, N. ve Taştan, N. (2020). Özgüven Üzerine Bir Derleme. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 297-312.

Kaya, B. C. (2020). En Son Çare Doğrultusunda Çocuk Mahkemelerine İlişkin Genel Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13 (73), 1-9.

Kazan, H. ve Sarısoy, S. (2021). Anne-Çocuk İlişkisi Bağlamında Okul Öncesi Döneminde İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), 441-472.

Keskin, G. ve Çam, O. (2007). Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 23 (2), 145-158.

Keş, İ. (2024). Crisis and Transformation of the Public Sphere: A Study on Rights, Identities and Subjectivities, *DiHA: Journal of Interdisciplinary Legal Studies*, 1, 88-101.

Kurtuluş, A., Salman, N., Günbet, G., Boz B., Cenger, C.D. ve Acar, K. (2009). Denizli İlinde Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik Özellikleri. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 2 (1), 8-14.

Lopez, L.K. (2009). “The Radical Act of Mommy Blogging Redefining Motherhood Through the Blogosphere”. U.S.A: Sage Publication, (5): 729-747.

Metin, A. 2011. Kimliğin Toplumsal İnşası ve Geleneksel Kadın Kimliğinin Aktarımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (1), 74-92.

Nalcıoğlu, A. U. (2014). Adolf Muschg’un Eserlerinde Anne-Oğul İlişkisi. 18 (3), 103-116.

Navaro, L. (1999). *Beni Duyuyor musun?* İstanbul: Sistem Yayıncılık ISBN: 975322106-1.

Nergiz, H. ve Işıklı, S. (2021). Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 32 (2), 1-11.

Ovacık, A. C. (2008). Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç Davranışlarına Etkileri. *İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı*, 1-146. Danışman: Doç. Dr. Psk. Ufuk SEZGİN.

Öter, A. (2018). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenlerine Sosyolojik Bir Bakış (Antalya örneği). *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 7 (21), 739-769.

Özdemir, H. (2006). Türk Hukukunda Çocukların Yargılanması. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı*, 1-160.

Özyeğin Üniversitesi, (2021). Annenin iyi oluş hali ve çocuğun davranışları arasındaki ilişki. <https://labs.ozyegin.edu.tr/cd11/2021/10/03/annenin-iyi-olus-hali-ve-cocugun-davranislari-arasindaki-iliski/> (Erişim tarihi: 01.07.2025).

Paslı, F. (2019). Çocuklara Yönelik Cinsel İstismar Deneyiminin Mikro ve Mazzo Sistem İçerisinde İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30 (2): 463-492.

Rowe, B. ve Harman, B.A. (2014). Motherless Mothers: Maternally Bereaved Women In Their Everyday Roles As Mothers. *Journal of Family Studies*, 20, 20-38.

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf> (Erişim tarihi: 24.03.2023).

Salihoğlu, S. (2019). Sağlıksız Anne-Oğul İlişkisi ve Evliliklere Etkisi. <https://www.tavsiyedyorum.com/> (Erişim Tarihi: 15.04.2023).

Sakallı, N. Tuzlak, A. ve Türkoğlu, B. (2018). How are Woman and Men Perceived? Structure of Gender Stereotypes in Contemporary Turkey. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 6 (13), 309-336.

Sakallı, N. ve Türkoğlu, B. (2019). Erkek Olmak ya da Olmamak: Sosyal Psikolojik Açıdan Erkeklik Çalışmaları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22 (44), 52-76.

Sakallı, N. (2021). Kadınların Cinsiyetçiliğe Tepkileri: Meşrulaştırma, Kendini Suskunlaştırma, Yüzleşme ve Kolektif Hareket. *Türk Psikoloji Yazıları Dergisi*, 24 (47), 115-135.

Sarıbey, A.Y. ve Değirmenci, A. (2023). Çocukların Suça İtilmesi ve Covid 19 Pandemisi Üzerine Bir İnceleme: Silivri Örneği. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 56, 287-314.

Saruç, S. ve Güneş, D.K. (2014). Suça Sürüklenen Çocuklar Hakkında Hazırlanan Sosyal İnceleme Raporlarının Mahkeme Kararlarına Etkisi

Saygan, B.B. ve Uğurlu, N.S. (2019). Development of Attitudes Toward Voluntary Childlessness Scale and Its Associations with

Ambivalent Sexism in Turkey: Journal of Family Issues, 40 (17), 2499-2527.

Sezer, S. (2020). Sivil Toplum Alanında Çalışan Anneler Üzerine Bir Alan Araştırması. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı, 1-98. Tez Danışmanı: Prof. Dr. Güzin YAMANER.

Talapatra, D. ve Snider, L.A. (2023). Chapter One: The Importance of Identity Culture: Ademic Foundations for Identity Affirming Scholarship and Practice with Individuals with Intellectual Disability. International Review of Research in Devolopmental Disabilities, 65, 1-41. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211609523000106> (Erişim tarihi: 02.07.2025).

Tekin, N. (2013). Çocuk Suçları ve Alman Hukukunda Çocuk Suçları. Yüksek Lisans Dönem Projesi. Danışman: Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, 5-29.

Tepecik, F. (2016). Hukuk uygulayıcılarının ve hukuk öğretisi ile uğraşanların gözüyle suçun nedenleri. Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2 (3), 161-185.

Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). Çocuk İstismarı ve İhmal. Dicle Tıp Dergisi, 34 (1), 70-74.

Tuğrul, Y.G. (2018). Dindar Kadınların Annelik Algısı. Fe Dergi, 10 (2), 70-84.

Türkdoğan, Ö. (2013). Ana Akım Medyada Annelik Miti. Kadın Araştırmaları Dergisi, 2 (13), 35-59.

Türkoğlu, B. Ulu, B.C. (2019). Mascunility Ideology and Threat to Manhood as Precursors of Violence Against Women in Turkey. Dokuz Eylül University Journal of Humanities, 6(1), 183-207.

Uğurlu, E. G. (2013). Annelik Rolünün Öğrenilme Sürecinde Medyanın Yeri. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (34), 1-24.

Ulusoy, M. D., Demir, N.Ö., ve Baran, A.G. (2005). Ebeveynin Çocuk Yetiştirme Biçimi ve Ergen Problemleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(3), 367-386.

Yalçın, H. (2013). Anne-Çocuk İletişiminin Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, (28), 179-194.

Yenisey, F. (2017). Çocuk Haklarına İlişkin Öneriler. <https://magdur.adalet.gov.tr/> (Erişim tarihi: 03.06.2024).

Yıldırım, A. (2022). Geleneksel Bir Evlat Edinme Biçimi Olarak Kardeşler Arasındaki Çocuk Dolaşımı: Sipariş Bebekler. Korkut Ata Türkiye Araştırmaları Dergisi, 8, 794-814.

Yılmaz, Y. ve Keş, İ. (2019). Konya İli Örneğinde Çocuk Suçluluğu Üzerine bir Değerlendirme. Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2 (1), 23-46.

Yüce, N. M. (2018). Baba- Oğul Otorite Üçgeninde Kırmızı Saçlı Kadın ve Trans-Atlantik. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 58 (2), 1267-1277.

Yücebaş, S. (2019). Kadının İmkânsız Tamlığı Olarak Annelik: Reklamlarda Anneler. Akdeniz İletişim Dergisi, 577-600.

Yüksel, T.K. (2024). Suça sürüklenen Çocuklara Yönelik Değerlendirme. Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2 (1), 70-110.

Yüksel, M. ve Çiftci, E.G. (2017). Yetişkin Hükümlülerin Çocukluk Travma Düzeyinin Bazı Değişiklikler Açısından İncelenmesi. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 30, 57-86.

Ekin Hukuk Bürosu. (2023). Suç teorisi ve suçun tipiklik unsuru nedir? <https://www.ekinhukuk.com.tr/suc-teorisi/> (Erişim tarihi: 01.07.2025).